

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут ресторанно-готельного бізнесу та туризму
Кафедра туризму та країнознавства

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ

Гарант освітньої програми

д.е.н. професор

Горіна Г.О.

« _____ » _____ 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

зі спеціальності 242 «Туризм»

за освітньою програмою «Туризм»

на тему: «Аналіз пріоритетних завдань розвитку глобальних
туристичних міст як головних акторів міжнародного туризму»

Виконав здобувач
вищої освіти

4 курсу групи ТУР-19
Бурак Єлизавета Андріївна

(підпис)

Керівник:

Завідувач кафедри туризму та
країнознавства, д.е.н., проф. Горіна Г.О.

(підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____

Кривий Ріг
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут ресторанно-готельного бізнесу та туризму
Кафедра туризму та країнознавства
Форма здобуття вищої освіти очна
Ступінь бакалавр
Галузь знань 24 Сфера обслуговування
Спеціальність 242 Туризм
Освітня програма Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми
д.е.н, проф.

_____ Горіна Г. О.
« ____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Бурак Єлизавети Андріївни

1. Тема роботи «Аналіз пріоритетних завдань розвитку глобальних туристичних міст як головних акторів міжнародного туризму»
Керівник роботи д.е.н., проф. Горіна Г.О.
Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського від «28» листопада 2023 року № 390-с
2. Строк подання студентом роботи: «12» червня 2023 року
3. Вихідні дані до роботи: монографічна і періодична наукова література, статистичні та аналітичні данні міжнародних організацій (Euromonitor International, World Travel and Tourism Council, World Tourism Organization, World Tourism City Federation), данні мережі Інтернет.
4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):
 - 1) обґрунтувати теоретичні засади дослідження глобальних туристичних міст;
 - 2) проаналізувати провідні глобальні туристичні міста у системі міжнародного туризму спираючись на Global Power City Index та Top 100 City Destinations Index;

3) надати рекомендації з розвитку глобальних туристичних міст в умовах глобалізації.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): графіки, таблиці, схеми, рисунки.

6. Дата видачі завдання «06» лютого 2023 року

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Добір та аналіз літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження.	06.02.2023 - 15.03.2023	
2	Підготовка основної частини роботи	16.03.2022-30.04.2022 р.	
3	Підготовка висновків та рекомендацій роботи	01.05.2022 – 20.05.2022 р.	
5	Аналіз та інтерпретація отриманих результатів, оформлення роботи	21.05.2022-11.06.2022	
6	Надання виконаної та оформленої кваліфікаційної роботи на кафедрі відповідно до вимог STU 02.02-30-2020	12.08.2023 р.	

Здобувач В.О. _____ Є.А. Бурак

Керівник роботи _____ Горіна Г.О.

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 64, рисунків 16, таблиць 5, додатків 0, графічного матеріалу _____, використаних джерел 63

Об'єкт дослідження: глобальні туристичні міста.

Предмет дослідження: інтегральна оцінка географічних, соціокультурних, економічних, організаційно-правових засад розвитку глобальних туристичних міст.

Мета дослідження: здійснення рейтингового аналізу глобальних туристичних міст, а також обґрунтування рекомендацій з їх сталого розвитку.

Завдання дослідження: дослідити глобальні туристичні міста: їх сутність, ознаки та підходи до класифікації та рейтингування; розкрити концепцію глобального міста як феномену світового господарства; здійснити аналіз глобальних туристичних міст у системі міжнародного туризму; проаналізувати глобальні туристичні міста у Global Power City Index та у Top 100 City Destinations Index; обґрунтовано рекомендації з розвитку глобальних туристичних міст в умовах глобалізації.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, логічне узагальнення та наукова абстракція; порівняльні, графічний та табличний методи (для наочного зображення матеріалу, візуалізації теоретичних та практичних положень).

Основні результати дослідження: висвітлено класифікацію міст за типами та ознаками; обґрунтовано сутність понять «місто», «глобальне місто» та «світове місто»; досліджено систему факторів впливу на місто; проаналізовано інструменти запровадження політики стійкого розвитку для світових міст; проаналізовано глобальні туристичні міста у системі міжнародного туризму; проаналізовано глобальні туристичні міста у Global Power City Index та у Top 100 City Destinations Index; обґрунтовано рекомендації з розвитку глобальних туристичних міст в умовах глобалізації.

Ключові слова: місто, глобальне місто, світове місто, туристичне місто, туризм, сфера туризму, галузь туризму, рейтинг, система рейтингування, вимірювання.

ЗМІСТ

Вступ	6
Основна частина	8
Висновки та рекомендації	41
Список використаних джерел	60

ВСТУП

За даними ООН, ще у 2015 році 54% населення світу проживало в містах, а до 2030 року ця частка, як очікується, зросте до 60%. Поряд із стрімкою урбанізацією, зростання туристичного сектору в останні роки, що спричинене доступним транспортом, підвищенням мобільності, спрощенням подорожей, новими технологіями, такими як цифрові платформи для оренди нерухомості та гостинних послуг, і зростаючим середнім класом, зробили міста все більше популярними туристичні напрямки. Багатство, отримане як від внутрішнього, так і від міжнародного туризму, робить значний внесок у соціально-економічний розвиток багатьох міст та їх околиць, сприяє збереженню та відродженню культури та сприяє міжкультурним обмінам.

Важливо відзначити, що зростання міського туризму також створює важливі виклики з точки зору використання природних ресурсів, змін навколишнього середовища, соціально-культурного впливу, справедливих умов праці, тиску на інфраструктуру, мобільності, миру та безпеки, управління заторами та відносин з приймаючими громадами. У час інтенсивних дебатів щодо зростаючої кількості туристів, життєздатності та стійкості міст важливо, щоб усі зацікавлені сторони – жителі, відвідувачі, місцеві, регіональні та національні органи влади та приватний сектор – працювали разом, щоб реагувати на поточну ситуацію і майбутні виклики сьогодення. А також, створення політики, яка надає вказівки сектору щодо більш ефективного розвитку та управління міським туризмом, має вирішальне значення для довгострокової стійкості та розвитку туристичного сектору та міських умов.

З цих причин, актуальність дослідження полягає у поглибленому дослідженні глобальних туристичних міст та у визначенні основних важелів стимулювання їх розвитку.

Грунтовно дослідили глобальні та світові туристичні міста наступні вітчизняні вчені та науковці: Ю. Тихоненко, Т. Стромило, Л. Дяченко, Л. Садула, О. Томчук, В. Бойченко, І. Ахновська, Д. Ахновський, В. Худавердієва, О. Фастовець, Т. Мазур, Є. Король, І. Крупа, Г. Вишневська, В. Іванишин, А. Печенюк, Ю. Танцюра, Л. Ринейська, Л. Шаульська, О. Томчук та інші.

Мета дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, логічне узагальнення та наукова абстракція; порівняльні, графічний та табличний методи (для наочного зображення матеріалу, візуалізації теоретичних та практичних положень).

Досягнення зазначеної мети реалізовується завдяки вирішенню наступних завдань:

- дослідити глобальні туристичні міста: їх сутність, ознаки та підходи до класифікації та рейтингування;
- розкрити концепцію глобального міста як феномену світового господарства;
- здійснити аналіз глобальних туристичних міст у системі міжнародного туризму;

- проаналізувати глобальні туристичні міста у Global Power City Index та у Top 100 City Destinations Index;
- обґрунтувати рекомендації з розвитку глобальних туристичних міст в умовах глобалізації.

Об'єкт дослідження: глобальні туристичні міста.

Предмет дослідження: інтегральна оцінка географічних, соціокультурних, економічних, організаційно-правових засад розвитку глобальних туристичних міст.

Методи дослідження узгоджені разом з обраною метою, завданням дослідження, об'єктом та предметом.

У кваліфікаційній роботі використані загальнонаукові методи дослідження: теоретичне узагальнення (у висвітленні сутності наступних термінів: «місто», «глобальне місто» та «світове місто», зокрема, наведений метод ми бачимо у ознаках глобального міста; системі утворення нових світових міст; інформації зі закордонної літератури; гіпотезах про причини утворення глобальних туристичних міст; різновидах світових міст та їх територіальний розподіл; загальній інформації щодо рекомендованих науковцями систем рейтингування), статистичний метод (у створенні діаграм з флуктуацією рейтингів міст світу та порівняльних діаграм, а також у багатьох комплексних бальних рейтингах міст світового значення), структурний метод (у послідовному викладі пріоритетних завдань сталого розвитку глобальних міст у сфері туризму), та абстрактно-теоретичний та абстрактно-логічний метод (у підбитті підсумків дипломної роботи).

Емпірична база дослідження. Складається з таких міжнародних документів як Global Power City Index за 2012-2021 роки, Top 100 City Destinations Ranking за 2015-2019 роки та 2021 рік, WTCF, WTTC та UNWTO.

Структура кваліфікаційної роботи. Структура роботи містить вступ, основну частину, висновки та рекомендації, список використаних джерел (63 найменування), 5 таблиць, 16 рисунків. Загальний обсяг роботи складається із 64 аркушів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Глобальні туристичні міста завжди відігравали та будуть відігравати вагомую роль для розвитку глобальної економіки. Ґрунтовно змінилося те, що вони зараз є повноправними (так само як і держави, транснаціональні корпорації та міжнародні економічні організації) суб'єктами міжнародних туристичних відносин, концентрованими туристськими центрами, фінансовими та товарними ринками, а також створюють привабливий виробничий та інноваційний потенціал для місцевого населення.

Якщо ми розглянемо світові міста в аспекті глобалізації, то дійдемо висновку, що глобалізація формує міцний зв'язок і залежність національних економік однієї від іншої, політико-соціальних культур різних груп, країн, і врешті решт міст. Сучасними та актуальному у цьому сенсі є слова Кононова І.: «Глобалізація і регіоналізація – це складові єдиного процесу розвитку міжнародного туризму, що робить його унікальним економічним інструментом, здатним формувати виробничі системи інтернаціонального характеру і зберігати локальну значущість» [1, с. 215].

А щодо участі глобальних міст у розвитку міжнародного туризму, то потрібно зазначити, що міжнародний туризм залишається ключовим напрямом у міжнародному співробітництві, де за основу взята повага до національної ідентичності та кожної історичної події народів і держав, їх пріоритетних інтересів [2, с. 91].

Разом з тим, зауважимо, що термін «глобальне місто», межує з такими поняттями як: «місто», «міський туризм», «курортне місто», «туристична дестинація», «велике місто», «світове місто», «сучасне місто» і т. п. (таблиця 1):

Таблиця 1 – Класифікація міст за типами та ознаками

Ознаки	Типи	Автори	Приклади
1	2	3	4
1. За глобальною ієрархією	Глобальні фінансові міста Мультинаціональні міста Важливі національні міста:	Дж. Фрідман	Лондон, Нью-Йорк, Токіо Маямі, Лос-Анжелес, Франкфурт, Амстердам, Сінгапур Париж, Цюрих, Мадрид, Мехіко, Сан-Паулу, Сеул, Сідней
2. За людяністю	Малі – до 50 тис. осіб Середні – від 50 до 100 тис. Великі – від 100 до 500 тис. Дуже великі – від 500 тис. До 1 млн осіб Міста-мільйонники	О. І. Шаблій	
	Малі – до 20 тис. осіб Середні – 20-100 тис. Великі – 100-500 тис. Дуже великі – понад 500 тис. Міста-мільйонники	Є.М. Перчик	

Продовження табл. 1

3. За планувальною структурою	Радіальне місто – поселення із кільцево-радіальним розміщенням вулиць		Київ, Львів
	Прямокутне місто – поселення із поздовжньо-поперечним розміщенням вулиць		Хмельницький
	Лінійне місто – поселення витягнутої форми з головною віссю у вигляді більш-менш прямої чи вигнутої лінії		Кривий Ріг, Одеса
	Комбіноване місто – це форма, що поєднує елементи різних планувань (географічне середовище, господарства, участь у забудові різних етнічних груп населення, участі адміністративних структур держави у визначенні планування)		Шепетівка
4. За характером виконуваних функцій	Залізничний вузол Центри туризму, міста-музеї, оздоровчі центри – спеціалізація на культурно-побутовому обслуговуванні населення	О. С. Безлюбченко О. В. Завальний, С. М. Гордієнко, і функціональні типи міст	
	Науково-дослідні центри		
	Сільськогосподарські центри		
	Головний адміністративно-політичний, індустріальний, науковий, культурний центр – столиця держави		Київ
	Багатофункціональні міста – центри адміністративних областей		Львів, Дніпро, Запоріжжя
	Багатогалузеві промислові центри		Кривий Ріг, Маріуполь
	Одногалузеві промислові центри		Торез, Шостка
	Транспортні центри		Здолбунів, Фастів, Козятин
	Міста – організаційно-господарські, промислові, культурно-освітні центри місцевого значення		Стрий, Коломия, Кременець, Ніжин
Міста – курортні центри	Моршин, Трускавець	О.І. Шаблій	

Продовження табл. 1

5. За особливостями функціонально-планувальної організації території	Моноядерні міста – міста з одним громадсько-діловим центром Полядерні (поліцентричні) міста – міста з кількома центрами (можливе поєднання одного загальноміського центру та кількох ддругорядних (районних) громадських центрів)	О.Г. Топчієв	Міста Донецької та Луганської областей
6. За загальною планувальною структурою	Моноядерні концентричні міста Моноядерні секторальні міста Моно- та поліцентричні регулярні , з правильною поквартальною забудовою Моно- та поліцентричні міста з вільною забудовою, що не утворює квартальної планівки	О.Г. Топчієв	Харків, Запоріжжя
7. За адміністративно-політичним значенням	Столичні Центри областей Центри низових адміністративних районів	О. Д. Лазор, О.Я. Лазор, А.О. Чемерис	Київ, Одеса, Харків, Дніпро, Запоріжжя, Львів
8. За сукупністю екологічних умов	Благополучні міста Задовільні міста Помірно напружені міста Напружені міста Критичні міста	Е.Н. Перцик	Донецьк, Луганськ, Маріуполь, Дніпро, Полтава, Вінниця
9. За динамічним критерієм (темпи приросту населення, капіталовкладень та ін.)	Стагнуючі міста Слабкі міста , що обмежено розвиваються Лідери , що мають постійне зростання Інтенсивно-динамічні міста – мають постійне сильне зростання	В.І. Поручинський, Я.С. Сосницька	Київ, Львів, Одеса, Дніпро, Донецьк, Харків

Джерело [3, С. 104-106]

Виходячи з того факту, що «глобальне місто» має велику кількість дотичних та суміжних визначень, пропонуємо детальніше розглянути деякі з них для глибшого розуміння терміну.

Визначення «місто» в етимологічному розумінні походить від латинського слова «civitas», яке має значення міста-держави. Завдяки цьому невдовзі утворилося інше слово – «цивілізація», котре мало визначення – «життя у місті»[1, с. 98].

За словами Попови Ю., у розумінні представників різноманітних дисциплін у науці, термін «місто» трактується з різних сторін [4, с. 100]:

- економічна точка зору: місто – це населений пункт, де більша частина населення ніяк не зв'язана із сільською діяльністю;

- просторовий аспект: місто – це асоціація з місцем, у якому є перш за все жителі та оселя. Тобто, це певна точка у просторі, в якій змішуються і вулиці, і розмаїття комунікацій, і соціальних інститутів та загалом власне життя людей, зокрема нарощується потенціал для туризму;
- а соціальний аспект: місто – це ключова ознака у міському поселенні (частіше використовується поняття «міський спосіб життя») [4, с. 100].

Після цього, розглянемо тлумачення міста, як власне визначення за українськими дослідниками, словниками, енциклопедіями та інтернет-ресурсами (таблиця 2):

Таблиця 2 – Новітні підходи до тлумачення терміну «місто»

<i>Джерело</i>	<i>Сутність</i>
Академічний тлумачний словник	великий населений пункт, адміністративний, промисловий, торговий і культурний центр
Баранов А.	інфраструктура та комплекс містоутворюючих підприємств, а також механізм керування, але передусім це – люди
Вебер М.	складний комплекс явищ, конкретне історичне утворення, сформоване на перетині складних соціально-політичних і військових процесів, має складну соціальну структуру (у ньому живуть як споживачі, так і виробники) та яскраво виражений торгово-промисловий характер, при цьому ж ителі міст особисто незнайомі між собою, зайняті в основному неземлеробською працею, здебільшого задіяні в різноманітних промислах, торгівлі, а тому саме в містах сконцентровані управлінські функції
Веліхов Л.	місце, пристосоване для гуртожитку соціальної групи складного характеру, яка є внутрішньо диференційованою і має певну правову форму
Верменич Я.	природно-техногенний комплекс, складова ландшафтної сфери, перетворена зусиллями багатьох поколінь людей, основу якого становлять техногенні комплекси, а також своєрідні форми співжиття людей, осередки цивілізації, центри культурного притягання
Вікіпедія	великий населений пункт, населення зайняте звичайно поза сферою сільського господарства, зазвичай адміністративний, промисловий, торговий або культурний центр певного регіону
Воєводін	значний населений пункт, який відповідає певним вимогам структури господарського, соціально-культурного комплексу, його благоустрою, кількості населення, його соціального складу
ВРЕ	великий населений пункт, мешканці якого зайняті головним чином у промисловості і торгівлі, а також у сферах обслуговування, управління, науки, культури
Енциклопедія українознавства	поселення замкненого типу, з особливими (міськими) правами, з більшою кількістю мешканців, зайнятих – у протилежність до хліборобського сільського оточення – головно у ремісничо-промисловому виробництві, в торгівлі й транспорті, а також в адміністрації та в різного роду культурних і суспільних установах і вільних професіях, а лише подекуди (в малих містах і містечках) і в сільському господарстві

Продовження табл. 2

Зеленов Л.	умовне поняття, що означає населений пункт, згідно до законодавства держави
Кубійович В.	поселення, що зосереджує на невеликій території значну кількість людей, які займаються несільськогосподарським виробництвом, а зайняті у промисловості, торгівлі та інтелектуальних професіях
Лаппо Г.	населений пункт, що досягає певного рівня складності своєї функціональної структури, характеризується багатофункціональністю, чим і визначаються його інтеграційні якості, властивості генерувати нове, соціальна привабливість
Максаговський В.П.	населений пункт, віднесений згідно з законодавством до категорії міст і має, як правило, значну (порівняно з сільським поселенням) чисельність населення, зайнятого головним чином у промисловості, торгівлі, сфері обслуговування, науці, культурі
Мовчан О.М.	великий населений пункт, населення якого зайняте звичайно поза сферою сільського господарства
Мочерний	територіально-концентрована форма зосередження різних сфер (матеріальної та нематеріальної), галузей і видів діяльності, а отже – і головної продуктивної сили та стилю життя
Озерова Г.Н., Покшишевський В.В.	великий населений пункт, виконуючий промислові, організаційно-господарські, управлінські, культурні, транспортні та інші (але несільськогосподарські) функції; відповідно більша частина населення якого зайнята не в сільському господарстві
Ратцель Ф.	довготривале скупчення людей та їхнього житла, що займає великий простір і розташоване у центрі комунікацій
Топчієв О.Г.	просторове суспільне утворення, що є осередком масового розселення людей і зосередження їх суспільно корисної діяльності в будь-яких формах крім одержання первинних продуктів сільського господарства як єдиного заняття населення, організоване у постійно діючий господарсько-будівельний комплекс, розрахований на обслуговування побуту і діяльності населення

Джерело [4, С. 101]

Щодо міського туризму, то це порівняно новий напрям у сфері туризму, попри те, що відвідування населених пунктів, з точки зору географії чи територіально-організаційного фактора – одна зі старовинних типів подорожей, котрі відомі ще за часів існування Стародавнього Риму та Греції. На той період, відвідування міст відбувалося здебільше у зв'язку з політичними чи економічними (торговельними) причинами. Окрім того, у той проміжок часу з'явилося такий термін, як подієвий туризм. Тобто відвідування міст для брання участі в будь-якій важливій події (скажімо, гладіаторські бої)[5, с. 169].

Спочатку, звернемо увагу на те, що за словником вченого з Німеччини Хартмута Лезера, туризм у місті трактується у вигляді короткострокового (частіше від 1 до 4 днів) візиту населеного пункту з наступних можливих причин[6, с. 167]:

- зацікавленість в історії чи культурі;

- бажання брати участь у подієвому туризмі;
- надбання унікальних традиційних речей[6, с. 167].

Зазвичай наведена подорож проводиться у формі туру вихідного дня та здійснюється індивідуально чи разом з певною групою; або ще з організацією (за допомогою тур фірми й екскурсоводів), або з самодіяльністю [6, с. 167].

Разом з тим, інші німецькі науковці Олаф Розе, Генріх Нойенфельдт зазначають: туристи можуть також приїжджати до міста як через особисті причини, так і з інших обставин. До того ж О.О. Фастовець додає: «Пізніше Даніель Клук та Крістіан Кестеркон (Великобританія) конкретизуючи визначення міського туризму, поклали у його основу відвідування міст з культурно-пізнавальною метою, подієвими та бізнесовими інтересами». Тобто зароджується міжнародний туризм. [6, с. 167].

При чому, вчені Гаталяк О. та Ганич О. класифікують міський туризм як різновид у спеціалізованому туризмі з культурно-пізнавальним, діловим, розважальним та лікувально-оздоровчим характером, котрий базується завдяки комплексному використанню ресурсного потенціалу населеного пункту[6, с. 168].

Як вже було вищезазначене, дослідник О.В. Гладкий, також стверджує, що туризм на території міста має достатньо вузьку направленість у порівнянні з глобальним містом у світовому господарстві. Він цілеспрямований на задоволення потреб туристів, які обирають культурно-пізнавальний туризм[6, с. 167].

Після цього пропонуємо розглянути ще одне визначення: «курортне місто». Пояснює термін «курорт» Мазур Т. М. та Король Є. І. Вони звертають свою увагу, що наведене визначення «еволюціонувало». А саме за словами дослідників: «протягом ХІХ і на початку ХХ ст. «поняття «курорт» охоплювало всю систему закладів санаторно-курортного лікування, відпочинку та туризму», виступаючи «інтегрованим поняттям стосовно всієї галузі». Далі відбувається те що, у 60 роках. ХХ ст. через інтенсивний розвиток у системі поділу праці та у санаторно-курортному лікуванні, сферу туризму та DESTИНАЦІЮ виділяють як окрему галузь у складі суспільно-економічної активності [7, с. 234].

Важливо дослідити також таке поняття як «туристична дестинація». Туристська дестинація являє собою невіддільний фрагмент у туристичній системі. Її Крупа Інна та Вишневська Галина схарактеризують як простір, у якому знаходяться різноманітні зручності та засоби обслуговування для здійснення якомога більшої кількості запитів споживачів туристичної сфери. Область туристської дестинації є щонайважливішою. Це виходить з того, що завдяки туристичним дестинаціям приваблюються туристи, мотивуються на подорож та активізують туристську систему [8, с. 95].

Власне визначення «дестинація» перекладається з англійської як «місце призначення». За «Оксфордським словником понять і термінів», автором якого є С. Медлік, це визначення має значення «місця, у яке на даний проміжок часу прямує людина або річ». Іншими словами, цей термін такий самий як і

країна, регіон, місто і тому подібні території, які привертають увагу мандрівників; є головним місцем для туристської активності та туристичних потоків; місце повноцінного зосередження аутентичних пам'яток та багатьох послуг разом з економічним, соціальним і фізичним впливом на туристичний сектор[8, с. 95].

Також, можемо звернутися до низки підходів до трактування видів DESTINAЦІЙ за їх характерними ознаками. Наприклад, Т. Ткаченко типізує DESTINAЦІЇ наступним чином[8, с. 96]:

- масштаби: туристичні регіони, держави та туристські об'єкти;
- різновиди туризму: екологічний, сільський, зелений, пізнавальний, освітній, культурологічний, воєнний;
- напрямок подорожей: комплексний, дозвільний, оздоровчий, лікувальний, рекреаційний, діловий (по бізнесу або навчанню), спеціалізований (релігійний, просвітницький і т. п.);
- ступень навантажень: низька навантаженість, оптимальна навантаженість, максимальна навантаженість, перенавантаженість[8, с. 96].

Вчений А. Головчан розмежовує DESTINAЦІЇ стосовно різновидів ресурсів такі типи[8, с. 96]:

- природно-географічний;
- природно-антропогенний;
- культурно-історичний;
- соціально-економічний[8, с. 96].

Доречним доповненням послугує рис. 1, у якому наведені характерні ознаки DESTINAЦІЙ для туристів:

Рисунок 1 – Ознаки туристських DESTINAЦІЙ

Наразі звернемося до наступного терміну – «велике місто». Як вже було відзначено у таблиці 1.1, це місто з концентрацією населення 100-500 тис. мешканців. Також, не менш важливим є той факт, що на думку Олесі Томчук та Вадима Бойченка, в них зосереджується велика кількість [3, с. 98]:

- туристичних;
- фінансових;
- промислових;
- транспортних;
- демографічних;
- культурних;
- наукових надбань [3, с. 98].

Так, агломерація економічної діяльності за іноземними науковцями: П'єром-Олександром Балланда, Крістіаном Хара-Фігероаб, Серхіо Петральяк, Мат'є Стейна, Девідом Рігбай та Сезаром А. Ідальго вважається ключовим елементом створення знань, економічного зростання та розвитку туризму. Іноземні дослідники зауважують, що обсяги виробництв зростають швидше, ніж розміри міст (вони масштабуються надлінійно). Відомо, що це надлінійне масштабування варіюється в залежності від економічної діяльності, але не зрозуміло, чому одні види діяльності масштабуються надлінійно, а інші – ні. Література з економічної складності показала, що економіки, які займаються складнішою, більш наукомісткою діяльністю, і зростають швидше. Таким чином, ми доказуємо, що просторова концентрація економічної діяльності збільшується з її складністю [10, с. 2].

Але чому складна економічна діяльність має більше концентруватися у глобальних та світових містах? Складні економічні процеси вимагають глибшого поділу знань, а отже, більш ефективно працюють у великих містах, які є центрами туризму. Це узгоджується з ідеєю про те, що складність знань підштовхує людей до звуження свого досвіду та спеціалізації. Цей поділ знань створює витрати на координацію, які можуть бути вирішені шляхом численних можливих взаємодій, що надаються містами [10, с. 2].

Якщо ми звернемося до закордонної літератури, то зрозуміємо, що в ній можемо побачити поняття глобальне місто у загальному концепті мега-міста (megacity), яке має чіткий поділ на наступні визначення [11, с. 103]:

- конурбації (conurbations);
- метрополіси (metropolises);
- мегаполіси (megalopolises);
- глобальні міські регіони (globalcity-regions);
- глобалізовані міста (globalizedcities);
- мегарегіони (megaregions);
- глобальні міста (globalcities).

До нього близьким за значенням можуть бути термін світове місто. Це розмежування з'явилося через те, що відбулися урбаністичні зміни: демографічно-географічні, які засновані завдяки статистичному аналізу та кількісним показникам у розвитку ключових агломерацій; і функціональні, які

оформилися тому що утворилося поглиблення досліджень в економічній ролі глобальних міст [11, с. 103].

Перейдемо до термінів «світове місто» та «глобальне місто». Британський науковець Геддес. П. вперше застосував поняття «світове місто» у своїй праці «Еволюція міст» у 1915 році. Проте основи сьогоденних концепцій світового міста були утворені лише у 1965 році. Їх становлення зв'язано з одним британським вченим, на ім'я П. Холла. На думку вченого, світові міста виступають порівняно обмеженим колом міст, де відбувається нерівномірно велика частина найважливіших справ у світовому масштабі[12, с. 1].

За Дж. Фрідманом, термін «світове місто» повинен відповідати низці основних факторів. Зазначене місто повинне мати велику кількість населення; зосереджувати штаб-квартири щонайбільших ТНК, різних міжнародних, економічних та геополітичних асоціацій; стати фінансовим центром на світовому рівні; визначним світовим центром по переробній промисловості; відомим міжнародним вузлом з питання транспорту та комунікації, а ще, мати прогресивну сферу ділових послуг[12, С. 1-2].

Науковець М. Кастельс надав наступне визначення глобальному місту як: «Вузлу виробництва інформації та управління інформаційними потоками в глобальному мережевому суспільстві, розглядаючи людську цивілізацію як мережеве суспільство, де глобальні міста виконують функцію таких хабів» [1, с. 103]. Зокрема, за науковцями Л. В. Шаульською та О. В. Томчуком, М. Кастельс вважав, що значення глобального та світового міста, полягає у тому, що це передовий елемент у просторовому форматі життя людини[13, с. 165]. Здебільше, економіка у глобальному місту тісно пов'язана з тим фактом, що воно не тільки стратегічно користується внутрішнім ресурсним потенціалом як місто, а й виходить за рамки користування власного ресурсу[1, с. 103].

З цього виходить, що глобальне місто – це місто, яке зведене до більш масштабного – світового простору, та є містом з економічними та інноваційними процесами розвитку, яке можуть відбуватися в будь-якому місці світу[1, с. 103].

Вчений зі Британії П. Холл, який також був урбаністом-футурологом, у своїй праці «Світові міста» використав поняття світового міста у значенні простору дестинації, яка має суттєве значення для світової політики, виробництва, мистецтва та культури. Британський дослідник позначає ці міста, на території яких може відбуватися достатньо нерівномірно велика зосередженість важливих справ світового масштабу[14, с. 74].

Наприклад, вони містять у собі:

- 1) політичну владу на національному та світовому рівні;
- 2) міжнародну торгівлю та системи зв'язку;
- 3) банківські, фінансові та інші послуги;
- 4) транспортні потоки та комунікації;
- 5) велику кількість засобів масової комунікації[14, с. 74].

На думку Чайки Л. П., світове або глобальне місто – це місто, яке можемо вважати необхідною складовою у світовій економічній системі. Воно здатно чинити потужні політичні, економічні та культурні прояви в основних регіонах нашої планети[15, с. 254].

За повідомленням А. Шена глобальне місто розглядається у вигляді фінансового центру разом з інфраструктурою, яка надає можливість залучити та перерозподілити ресурси у фінансовому секторі й обслужити представників на фінансовому ринку[16, с. 37].

Наперекір визначенню «метрополія», котрим користуємося, коли мова йде про центр визначеної агломерації, термін «світове місто» має сутність лише у самій системі міст, але на території всієї планети Земля. Потрібно також враховувати, той факт, що заселеність і вагомість міст, зокрема глобальних, переважно характеризуються їхніми агломераціями[15, с. 254].

За даними твердження С. Сассен, світове місто являє собою вид міста, яке розвивалося протягом багатьох віків у країнах Азії та метрополіях у Європі. Тому, можна сформулювати думку, що сучасні міста-лідери являють собою як світові міста, так і глобальні, проте не кожне може стати таким. У даному випадку виникає питання, яким чином можемо розрізнити наведені міста серед інших та визначитися, коли вони будуть функціонувати за моделлю глобальних, не тільки світових[17, с. 114].

Також, підкреслимо те, що кожному глобальному місту припустимий такий вислів як «сучасне місто». В. В. Лойко, Ю. М. Жукова, А. М. Сундук, П. А. Швець, дають наступне визначення сучасному місту: результат урбанізації, соціальний вид буття людей. А за думкою вчених які вивчають соціальні та економічні фактори, місто знаходиться у взаємодії таких складових як[18, с. 13]:

- суспільство;
- природа;
- матеріальна цінність. І ці усі складові вражаюче впливають на сьогоденний туризм [18, с. 13].

Міста, світові міста та глобальні міста у значенні соціально-економічних складових являють собою відкриті системи, на які інтенсивно впливають зовнішні та внутрішні фактори (рис. 2). Тому, далі пропонуємо зупинитися докладніше на ознаках та підходах до класифікації міста та власне глобального міста.

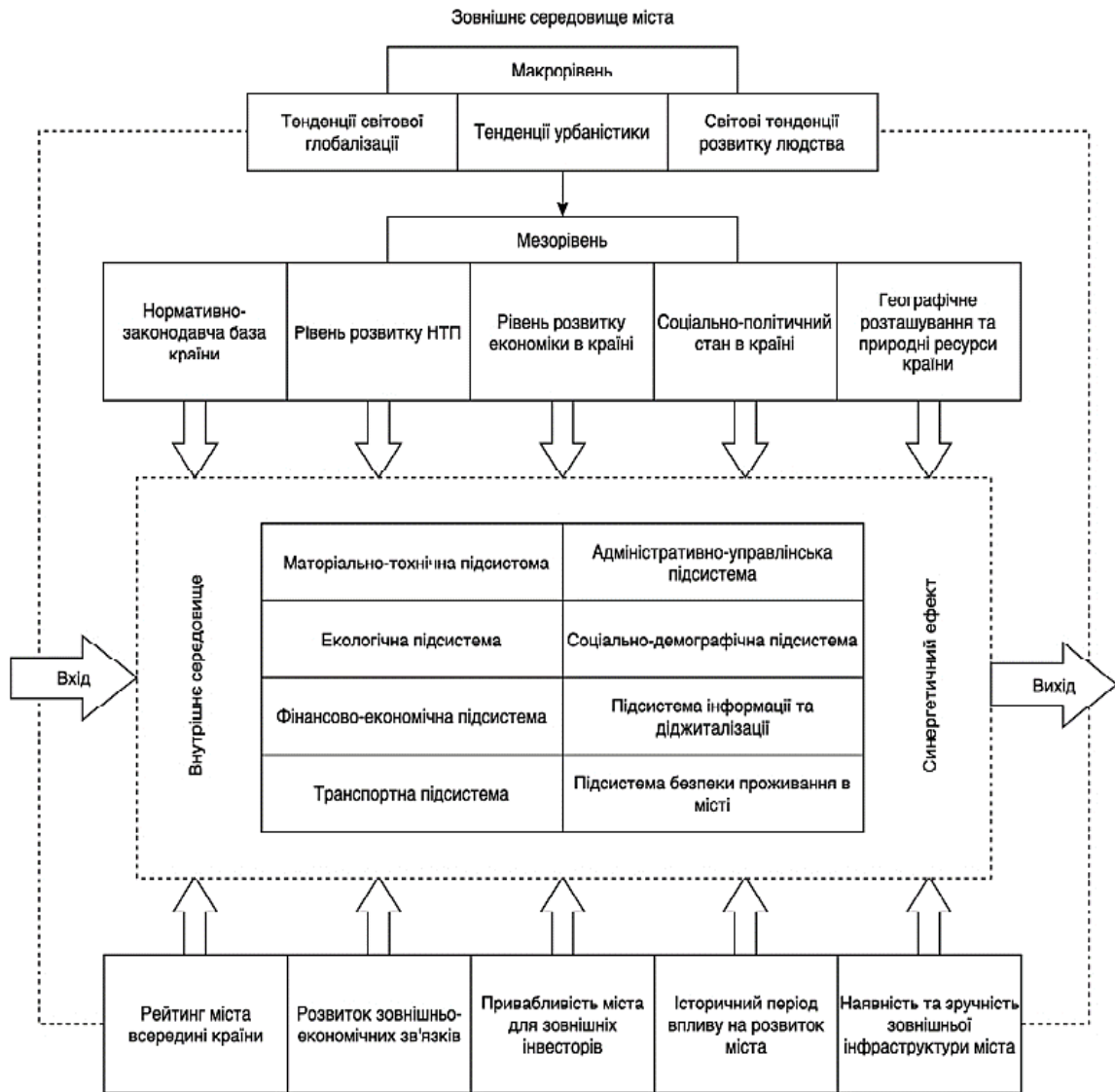

Рисунок 2 - Система факторів впливу на місто

Джерело [18, С. 12]

Науковці сучасного часу надають характеристику глобальному місту, у порівнянні з актором, котрий займається приватизацією політики у світі. Його обов'язком є представлення інтересів вузького спектра населення, проте порівнюючи з транснаціональною корпорацією, в ньому переважає демократичний устрій[19, с. 249].

Взагалі, зазначимо, що чиказький професор соціології С. Сассен сформуvala ряд гіпотез про те, що послугувало причиною виникнення глобальних міст[20, с. 5]:

1) Поступовий зріст географічного поділу в економічній діяльності головних корпорацій у світі збільшило важливість центральної системи функцій. Тобто, якщо відстань між економічними операціями фірм дуже велика, або навіть вони знаходяться у різних країнах, то складнішими можуть виступати їх центральна система функцій: керувати, координувати, обслуговувати, фінансувати всю систему операцій підприємства[20, с. 5].

2) Наведена система функцій стає такою складною, що у центрах управління глобальних компаній починається їх передача частинами для високоспеціалізованих сервісних фірм, які мають робочі зв'язки за контрактом зі штаб-квартирами (цей процес називається аутсорсингом). На сьогоднішній день управлінські структури у величезних фірмах, що зростають, частіше хочуть придбати вже зроблені послуги, які можуть забезпечити наступні функції, та не виробляти самостійно[20, с. 5]:

- бухгалтерський облік;
- зв'язок зі суспільністю;
- програмування;
- телекомунікація[20, с. 5].

3) Залучення спеціалізованих сервісних компаній до складних глобалізованих ринків здебільшого передбачає розміщення у великих за розміром містах. Складність у послугах, котрі треба відтворити, відсутність визначеності ринків, всередині котрих вони існують, зріст важливості швидкості в усіх договорах – це і є умови, які надають новий поштовх до вдосконалення глобальних міст. Збір підприємств та їх талантів може призвести до перетворення функціональності міського середовища на інформаційні центри. Після відвідування міста, складається враження, що ти вийшов з інтенсивного та щільного інформаційного потоку[20, с. 5].

4) Чим більше надається систем функцій або просто для штаб-квартири на аутсорсинг, то тим легше можна буде обрати місце для розташування цієї штаб-квартири. З цієї причини виходить, що базовим сектором, для якого основним значенням стають переваги світових міст являє собою якісно спеціалізований сектор послуг[20, с. 5].

5) Вищезазначені спеціалізовані сервісні підприємства пропонують глобальні послуги, що може передбачати у них наявність глобальних мереж філій. Завдяки цьому утворюється посилення міських стосунків між країнами[20, с. 5].

Тепер перейдемо до розгляду низки передумов, які гарантуватимуть розвиток глобального міста[21, с. 71]:

- знаходження у сприятливому місці з точки зору географії (кількість корисних копалин, форма ландшафту, насичення водоймами, м'який клімат і т. д.);
- зручний транспортний шлях (для багатьох видів транспортних засобів);
- інтенсивне забезпечення технічного та матеріального плану;
- села, села міського типу, міста по сусідству;
- вигідні партнерські стосунки;
- розвинена соціальна культура;
- багату та насичене минуле[21, с. 71].

Якщо будемо спиратися на поняття «конвергенція», то потрібно відзначити, що чинники під номером 3, 4, 5; у період диджиталізації додають достатньо вагомий внесок. У працях Д. Карліно та Л. Мілсеце підтверджується

ефектами власне конвергенції та національно-географічними чинниками [21, с. 71].

Пропонуємо поглибитися у глобальні міста з точки зору народного господарства. Їх розвиток обумовлений розширенням спеціалізацій у галузях, котрі взаємопов'язані між собою, котрі підтримують міжнародний туризм. Приділимо увагу наступним періодам становлення глобального міста[21, с. 72]:

I. 80 роки XX ст. – розвивається галузь FIRE (з англійської: finance, insurance, realestate), вона складається з банківської справи, страхування та торгівлі нерухомістю.

II. 90 роки XX ст. – збільшується кількість галузей спеціалізованих послуг у бізнесі (інжинірингу, консалтингу, дизайну, HR).

III. 2000 роки – зароджується «нова економіка», яка має мету обробляти інформацію, це стає початком для розвитку галузей послуг телекомунікацій та створення ПЗ.

IV. 10 роки XXI ст. – просувається ідея науково-технічної революції, яка була заснована на біологічній інженерії, освітній теорії, кібернетики та диджиталізації[21, с. 72].

Місто можемо назвати глобальним тоді, коли воно характеризується такими ознаками:

- у ньому проходять важливі події міжнародного рівня;
- воно містить у собі досить значне суспільство;
- місто має сучасні транспортні вузли;
- у наведеному місті знаходяться видатні будівлі культурно-освітнього напрямку, клуби спортивного напрямку, активне культурно-спортивне середовище;
- до нього привертається багато уваги від місцевого населення держави та від закордонних осіб;
- базою економіки виступають послуги з високим рівнем складності;
- складається з мультикультурного населення [22, с. 523];
- воно стає центром управління та утворює політику світової економіки;
- таке місто виступає глобальним фінансовим центром, центром по спеціалізованих послугах (юридичні, рекламні і т. п.), котре більше ніж підприємство впливає на розвиток в економіці, і має провідні глобальні товарні ринки;
- у ньому розташовується індустрія розваг, яка може бути разом зі мистецтвом, модою, телебаченням, потужною медіа організацією та телекомунікаційною компанією міжнародного рівня;
- місто приваблює та розміщує штаб-квартиру транснаціональної корпорації, великої національної та іноземної компанії, а ще провідні неурядові та міжурядові організації[16, с. 114].

Далі, розглянемо те, як вчені класифікують глобальні міста на світовому господарстві.

Наприклад, О. Міхеєва виокремлює наступні основні види глобальних міст[23, с. 225]:

- альфа-місто (глобальна континентальна столиця) являє собою світовий комунікаційно-сервісний центр із зоною обслуговування, яка налічує до 20 млн чоловік;
- бета-місто – це місто-шлюз (субконтинентальна столиця), зі зоною обслуговування, яка має від 10 до 20 млн осіб;
- гамма-місто є периферійним (регіональною столицею), зі зоною обслуговування, яка містить до 5 млн осіб;
- дельта-місто має незначний ареал обслуговування. Тобто, зі типовими адміністративними центрами, котрі завжди збільшують свою важливість, місце та роль у регіональному масштабі[23, с. 225].

А щодо територіального плану, то глобальні міста розподілилися незбалансовано. Вони утворили три ключові зони [15, с. 255]:

- Західноєвропейська;
- Північноамериканська;
- Азіатсько-Тихоокеанська[15, с. 255].

Основною особливістю у Західноєвропейській зоні є наявність найдовшої історії урбаністичного прогресу. На даний проміжок часу регіон характеризується достатньо високою конкуренцією за місце лідера: столиці Франції та Великої Британії, котрі увійшли до вищої категорії глобальних міст[15, с. 255].

Північноамериканська зона є молодшою за Західноєвропейську, проте вона найбільша і більше втягнута до системи господарства у світі. До її основи входить розвинена мережа зі національними центрами США, які знаходяться по кордону країни, котрі своєю чергою утворюють коло світових центрів. Дуже велика кількість міст в Америці мають значний потенціал. Виходячи з цього, вони при подальшому розвитку зможуть претендувати на статус глобальних[15, с. 255].

Стосовно Азіатсько-Тихоокеанської зони глобальних міст, яка є наймолодшою серед усіх, то її особливістю є лінійний характер, який сформувався по маршруті від Токіо до Сінгапуру. Для неї характерною є безперечно панівна роль столиці (Японія) та значна динаміка зі високими показниками утворення глобальних міст другорядного плану[15, с. 255-256].

Пропонуємо розглянути сформовану таблицю авторами: Ларисою Саркісян та Марією Варламовою, які запозичили матеріали з «Доповіді про світові міста» (2016 рік). Вони пропонують засоби запровадження стійкого розвитку для глобальних міст. Було запропоновано типи втручання та інструментів, заснованих на прикладах та головних цілях (табл. 3) [22, с. 531].

Таблиця 3 – Інструменти запровадження політики стійкого розвитку для світових міст (World Cities Report, 2016)

Тип втручання	Тип інструмента	Приклади	Цілі
Політика	Інформаційні	Тренінги, дослідження та інформування	Створення і поширення екологічної інформації
	Добровільні	Кодування, маркування та аудит	Створення стимулів для екологічно-відповідальної поведінки
	Економічні	Податки або субсидії	Врахування екологічних витрат при певних видах діяльності
	Регуляторні	Контроль, заборони, квотування, ліцензування, стандарти	Застосування для отримання встановлених результатів
Інструменти для розвитку процесів	Створення візії	Проведення зустрічей із стейкхолдерами	Створення візії міста
	Базові дослідження	Проведення досліджень міста	Розуміння умов розвитку міста
	Пріоритети розвитку	Форуми та конференції для налагодження діалогу та знаходження консенсусу	Забезпечення відкритого визначення різних пріоритетів та відмінних цінностей, які створюватимуть передумови для процесу планування
Інструменти планування	Екологічний профіль	Системний аналіз екологічних умов обраної території	Забезпечення спільного розуміння для взаємодії секторів міста із навколишнім середовищем та системою міського врядування
	Екологічний слід і цілі	Екологічний слід ресурсів; Аналіз матеріальних потоків	Оцінювання екологічної спроможності міста
	Інструменти оцінювання впливу	Стратегічний вплив або оцінювання сталості	Оцінювання впливу політик і програм
	Моніторингові системи та індикатори	Системи для вимірювання в постійних інтервалах	Визначення прогресу щодо цілей та перегляд процесу планування
Інструменти управління	Екологічні бюджети та аудити	EcoBudget, EMAS або ISO 14001	Періодичний перегляд інструментарію екологічного менеджменту

Джерело [22, С. 532]

Далі звернемося до рейтингування світових міст, та до тих рейтингів, які рекомендують дослідники.

Так, Кравченко К. О. вважає, що найавторитетнішими рейтингами у світі серед оцінки світових міст є [24, с. 149]:

The Globalization and World Cities Research Network (який є британським класифікатором, у якому глобальні міста можуть бути оцінені як альфа-міста, бета-міста та гама-міста);

The Global Cities Index (який є індексом глобальних міст);

The Global City Competitiveness Index (який є індексом конкурентоспроможності глобальних міст);

The Economist Intelligence Unit (який є рейтингом міст у світі за оцінкою рівні життя);

The Mercer Human Resource Consulting (який є рейтингом міст у світі за оцінкою якості життя населення) [24, с. 149].

Розглянемо GCI, який складається зі наступних характеристик [24, с. 149]:

- бізнес-активності: динаміки ринку, зі представленості «великих гравців» на світовому ринку та інвестування (з часткою у 30%);
- людського капіталу, рівню освіти (з часткою у 30%);

- інформаційних процесів та інформаційного обміну, доступності інтернету та глобальних ресурсів у медіапросторі (з часткою у 15%);
- культури населення: відвідуваності спортивних подій, виставкових зал та інших різнопланових заходів (з часткою у 15%);
- рівню відкритості у політиці: залученості громадян для розгляду рішень стосовно управління (з часткою у 10%) [24, с. 149].

Після цього, пропонуємо детальніше розглянути топ-5 найавторитетніших класифікаторів, індексів та рейтингів у світі по глобальних містах з детальними критеріями, які використовуються для укладання систем рейтингування (табл. 4):

Таблиця 4 – Топ-5 систем рейтингування глобальних міст

№	Рейтинги глобальних міст	Критерії використані при укладанні рейтингу
1.	Британський класифікатор (GaWC)	Економічна успішність, розміщення штаб-квартир, формування світової міської мережі, яка складається з високоінтегрованої схеми стратегічно важливих міст, фінансових ресурсів та послуг.
2.	Індекс глобальних міст (The Global Cities Index – GCI)	Лідери рейтингу вирізняються: особистим та економічним благополуччям населення, ефективним управлінням, а ранг визначається шляхом вимірювання показниками за 5 років ґрутуючись на публічній інформації щодо міста.
3.	Індекс конкурентоздатності глобальних міст (Global City Competitiveness Index)	Враховується економічний потенціал, людський капітал, фінансова зрілість, глобальна інтеграція, інфраструктура, природне середовище, соціально-культурне середовище.

Продовження табл. 4

4.	Рейтинг міст світу за рівнем життя (<i>The Economist Intelligence Unit</i>)	Рейтинг міста визначають умови життя в досліджуваних містах: стабільність, охорона здоров'я, культура і навколишнє середовище, освіта, інфраструктура.
5.	Рейтинг якості життя (<i>Mercer Human Resource Consulting</i>)	На позицію в рейтингу впливають політичне і соціальна середовище, економіка, соціально-культурне середовище, охорона здоров'я, освіта, комунальні послуги і транспорт, розважальна сфера.

Джерело [24, С. 150-151]

А щодо того, як оцінюється ранг міста, то це відбувається кумулятивним шляхом за даними по останнім 5 рокам та за прогнозами до кінця 2030 року. Оцінка може сягати від 0 до 100 (де 100 – найкращий показник). Глобальні міста, обираються з точки зору наявності потенціалу у подальшому розвитку. Рейтинг складається зі 13 показників [24, с. 149]:

- добробуту та якості життя у населення: особистої безпеки, системи охорони здоров'я та екологічної безпеки (з часткою у 25%);
- економічної сфери: довготривалих інвестицій та валового внутрішнього продукту (з часткою у 25%);
- інновацій: патентів та приватних інвестицій (з часткою у 25%);
- управління: умов для сталого розвитку за допомогою прозорості прийняття рішень в управлінні, дебюрократизації та простоти ведення бізнесів (з часткою у 25%) [24, с. 149].

На мою думку, потрібно дослідити ще декілька вдалих прикладів систем рейтингування і додати їх до вищезазначеного списку, який тепер буде складатися з:

1) Індексу процвітання міст ООН (The City Prosperity Index; UN), котрий містить 17 показників, упорядкованих за 6 вимірами [25, с. 65]:

- продуктивністю;
- розвитком інфраструктури;
- якістю життя;
- справедливістю та соціальною інтеграцією;
- екологічною сталістю;
- управлінням міста та законодавством [25, с. 65].

Інформація для показників перш за все стає значенням від 0 до 1, а після цього перетворюється на усереднене значення для отримання потрібних показників [25, с. 65].

2) Індексу стійких міст (The Sustainable Cities Index; Arcadis), який має 32 показники, котрий має лише 3 виміри [25, с. 65]:

- соціальний;
- екологічний;
- економічний. Вони обчислюються загальним індексом сталості завдяки усередненню [25, с. 65].

3) Індексу «Місто в русі» (The City in motion; IESE Business School), що оцінюється результативністю міст завдяки 77 показникам, які мають 10 вимірів [25, с. 65]:

- економіку;
- технологію;
- капітал людини;
- соціальну згуртованість;
- міжнародну охорону навколишнього середовища;
- транспортування;
- мобільність;
- будування міст;
- управління;
- державне управління [25, с. 65].

4) Індексу глобального енергетичного міста (The Global Power City Index; The Mori Memorial Foundation). Він дає оцінку привабливості міст у сфері бізнесу та проявів талантів, котрий має 70 показника зі 6 вимірами [25, с. 65]:

- економікою;
- дослідженням та розвитком;
- культурною взаємодією;
- придатністю для життя;
- довкіллям;
- доступністю [25, с. 65].

5) Глобального індексу життєздатності, який запатентував Інтелектуальний підрозділ Economist (The Global Liveability Index, The Economist Intelligence Unit), він надає оцінку відносному комфорту та використовує більше ніж 40 показників у 6 вимірах [25, с. 65]:

- стабільності;
- охорони здоров'я;
- культури та довкілля;
- освіти;
- інфраструктури;
- просторової характеристики [25, с. 65].

6) Дослідники К. Грант і С. Чуанг утворили зі 21 можливого індексу один загальний, який має шкалу зі середніми балами у 5 вимірах [25, с. 65]:

- глобального міста;
- приємного міста;
- міста зі знаннями;

- інтелектуального міста;
- творчого міста. Цей індекс з узагальнюючим результатом отримав назву The City Card [25, с. 65].

Також, необхідно звернути увагу ще на дві системи рейтингування, які будуть використані у наступному розділі кваліфікаційної роботи: Global Power City Index (GPCI) та Top 100 City Destinations Index.

Розглянемо детальніше перший рейтинг. У GPCI оцінюються та ранжуються глобальні міста дивлячись на їх «магнетизм» чи на всеосяжну здатність заохочувати населення світу, капітал і різні компанії. Наведений процес відбувається завдяки 6 вимірам [26, с. 4]:

- економіка;
- дослідження та розробки;
- культурна взаємодія;
- життєдіяльність;
- довкілля;
- доступність [26, с. 4].

Всі ці вимірювання функцій можуть забезпечувати багатовимірну систему рейтингування (рисунок 1.3). За допомогою Global Power City Index можемо побачити слабкі та сильні аспекти та навіть проблеми у світових міст, котрі завжди видозмінюються. І це можна зробити не тільки завдяки наведеній системі рейтингування [26, с. 4].

У GPCI оцінюються глобальні міста за шістьма функціями. Кожна з них містить декілька категорій із показниками, яких налічується 26 видів. Вони своєю чергою, містять ще кілька показників. Загалом, дослідники користуються 70 індикаторами [26, с. 5].

Отриманий у рейтингу середній бал по кожному з індикаторів у категоріях індикаторів об'єднують для обчислення рейтингів міст за визначеними функціями, котрі узагальнюються для того, аби визначити комплексну систему рейтингування. Загальний максимальний бал, який може отримати місто це – 2600 балів [26, с. 5].

У наступному рейтингу – Top 100 City Destinations Index порівнюються 54 показників за 6 основними напрямками. Це робиться для одержання комплексної оцінки привабливості міст. За Euromonitor International враховують 6 ключових вимірів [26, с. 3]:

- економічну та ділову результативність;
- ефективність туризму;
- туристичну інфраструктуру;
- туристичну політику та привабливість;
- здоров'я та безпеку;
- стійкість [26, с. 3] (рис. 4).

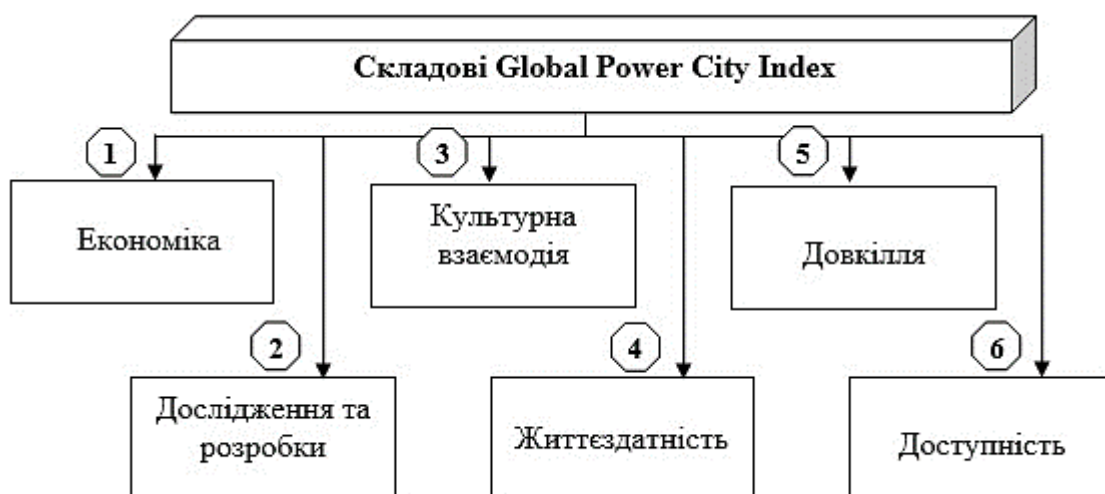

Рисунок 3 – Складові Global Power City Index

Джерело [26, с. 4]

Рисунок 4 – Складові Top 100 City Destinations Index

Джерело [26, с. 3]

Як зазначає Горіна Г. О.: «Кожна складова розраховується з кількох показників, які ілюструють та оцінюють міста за визначеними параметрами». Та для того, щоб забезпечити надійність індексів, показники відібрані зі використанням статистичної істотності й аналітичних досліджень» [26, с. 3].

Маємо те, що за класифікацією на світовому господарстві глобальні міста мають чотири основні види та за територіальним виміром вони поділяються на три ключові зони. А систем рейтингування світових міст існує достатньо велика кількість, проте можна розглянути п'ять головних рейтингів, за думкою дослідників та додатково розглянути ще декілька вищевикладених систем, які допоможуть провести аналіз пріоритетних завдань розвитку глобальних туристичних міст у міжнародному туризмі.

Далі, проведемо аналіз глобальних туристичних міст у системі міжнародного туризму.

В умовах глобалізації сучасні глобальні міста зі всього світу привертають увагу міжнародних туристів. Світовим містам не тільки властиво постійне зростання щільності населення; збільшення кількості трудових кадрів, капіталів, активів та пасивів, а й покращення якості окремо визначених категорій. Мова йде про різноманітні вимірювання, які були вже вищезазначені.

Пропонуємо перейти до дослідження флуктуації систем рейтингування міст світу за Global Power City Index (рис. 5):

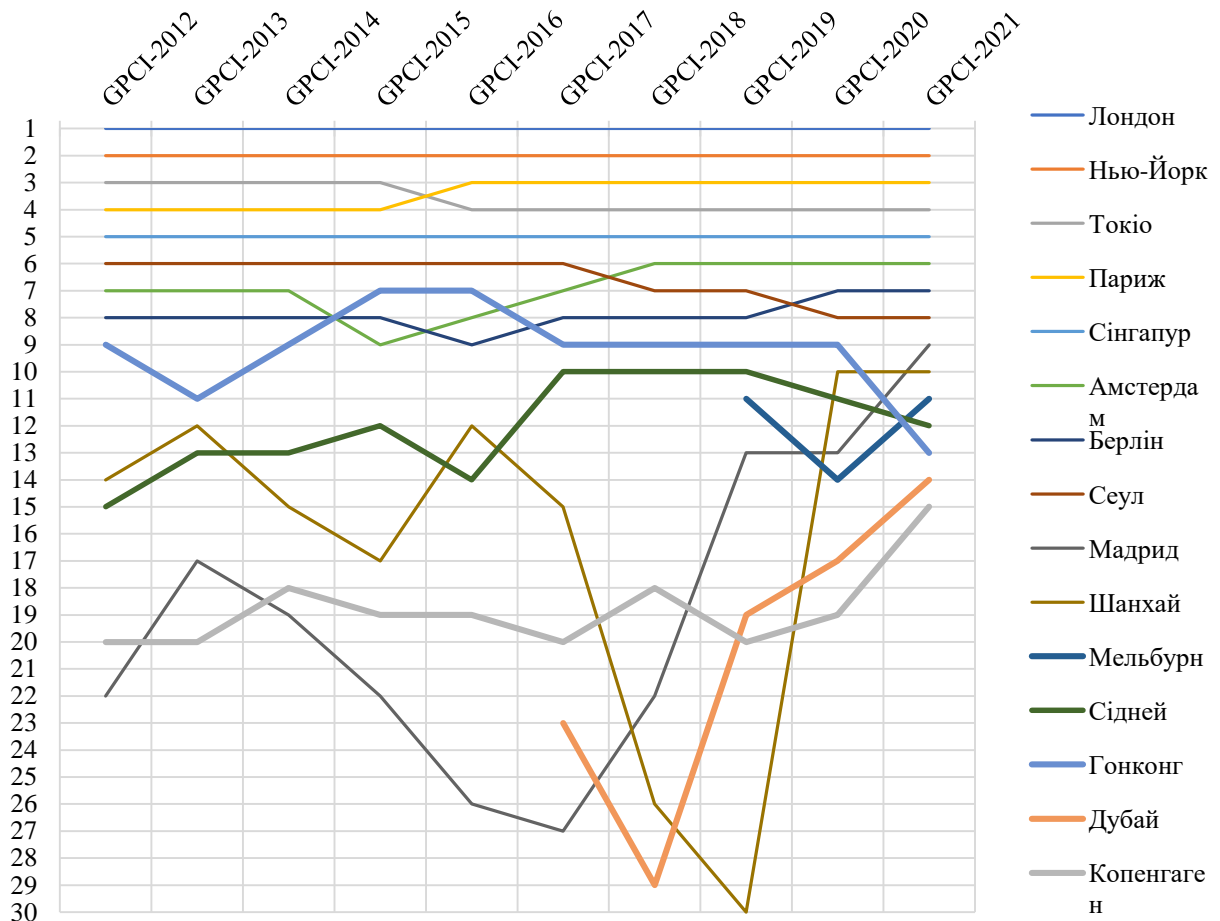

Рисунок 5 – Флуктуація рейтингів міст світу за Global Power City Index у 2012-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36]

Для проведення аналізу рейтингів глобальних міст було обрано 15 міст світу з рейтингом до 30 місць: Лондон, Нью-Йорк, Токіо, Париж, Сінгапур, Амстердам, Берлін, Сеул, Мадрид, Шанхай, Мельбурн, Сідней, Гонконг, Дубай та Копенгаген.

Перше місце з 2012 р. по 2021 р. незмінно займає Лондон. На другому місці так само всі наведені роки знаходиться світове місто Нью-Йорк. Третє місце належить Токіо – з 2012 по 2015 р., а у 2016-2021 р. воно належить глобальному місту Париж. На четвертому місці у період з 2012 по 2015 рр. розташований Париж, а в інші роки це місце в рейтингу належить Токіо. П'яте

місце займає протягом усіх наведених років Сінгапур. На шостому місці з 2012 р. по 2017 р. знаходиться Сеул, а у 2018-2021 рр. воно належить Амстердаму. Сьоме місце посідає світове місто Амстердам у 2012-2014 р. та у 2017 р., у період з 2015 по 2016 рр. його займає Гонконг, далі з 2018 р. по 2019 р. воно віддається Сеулу, а з 2020 по 2021 р. воно належить вже Берліну. На восьмому місці у період з 2012 по 2015 р. та з 2017 р. по 2019 р. розташований Берлін, місто Амстердам його займає у 2016 р., а з 2020 по 2021 р. воно переходить до Сеулу. Дев'яте місце очолює глобальне місто Гонконг у 2012 р., 2014 р. та у 2017-2020 рр., у 2015 р. воно належить Амстердаму, у 2016 р. – Берліну, а станом на 2021 р., його займає Мадрид. На десятому місці знаходиться Сідней у 2017-2019 р., а з 2020 по 2021 р., воно надається Шанхаю. На одинадцятому місці бачимо місто Гонконг у 2013 р., у 2019 та 2021 рр. його очолює Мельбурн, а у 2018 р. воно належить Сіднею. Тринадцяте місце очолює Сідней у період з 2013 р. по 2014 р., далі місто Мадрид його займає у 2019-2020 рр., а у 2021 р. воно переходить до Гонконгу. На чотирнадцятому місці знаходиться Шанхай у 2012 р., у 2016 р. це місце очолює Сідней, у 2020 р. його займає Мельбурн, а у 2021 р., воно надається Дубаю. П'ятнадцяте місце займає світове місто Сідней у 2012 р., у 2014 р. воно переходить Шанхаю, далі станом на 2017 р. це місце належить знову Шанхаю, а у 2021 р. його посідає Копенгаген. Шістнадцятого місця не має у діаграмі, тому переходимо до сімнадцятого. Воно належить Мадриду у 2013 р., Шанхаю у 2017 р. та Дубаю у 2020 р. На вісімнадцятому місці бачимо місто Копенгаген у 2014 р. та 2018 р. Дев'ятнадцяте місце у 2014 р. посідає Мадрид, у 2015-2016 рр. – Копенгаген, у 2019 р. – Дубай, а у 2020 р. знову Копенгаген. На двадцятому місці розташований Копенгаген: 2012-2013 рр., 2017 р. та 2019 р. Двадцять перше місце в нас відсутнє, тому пропонуємо перейти до наступного. На двадцять другому місці знаходиться Мадрид, це – 2012 р., 2015 р. та 2018 р. Двадцять третє місце займає глобальне місто Дубай станом на 2017 р. Двадцять четвертого та двадцять п'ятого місця також не маємо у наведеній діаграмі, тому розглянемо наступне місце. На двадцять шостому місці розташоване світове місто Мадрид у 2016 р. та місто Шанхай у 2018 р. На двадцять сьомому місці бачимо Мадрид у 2017 р. Двадцять восьме місце пропущено. Двадцять дев'яте місце посідає Дубай станом на 2018 р. А тридцяте місце очолює глобальне місто Шанхай у 2019 р.

Отже, тільки Лондон, Нью-Йорк та Сінгапур залишилися незмінними.

Далі, перейдемо до порівняння комплексних рейтингів за 2012 р. та 2021 р. за Comprehensive Ranking Global Power City Index(рис. 6, рис. 7):

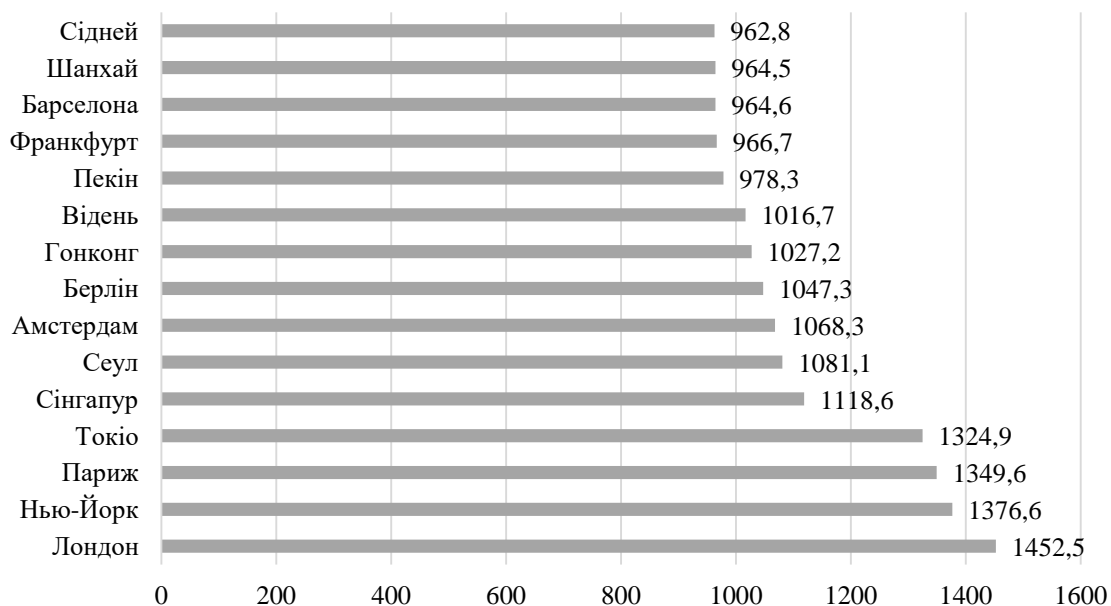

Рисунок 6 – Comprehensive Ranking Global Power City Index за 2012 р.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

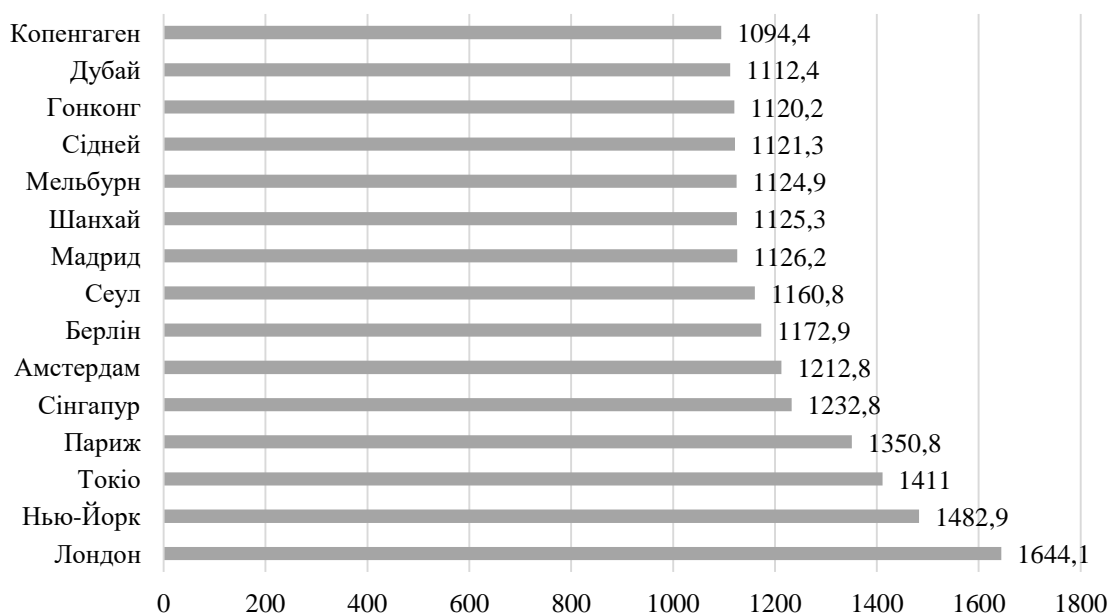

Рисунок 7 – Comprehensive Ranking Global Power City Index за 2021 р.

Джерело: розроблено автором на основі [36]

Для здійснення ґрунтового аналізу комплексних рейтингів за Comprehensive Ranking Global Power City Index 2012 та за Comprehensive Ranking Global Power City Index 2021, було взято 15 перших світових міст.

Якщо порівнювати стан на 2012 р. зі станом на 2021 р., то маємо наступні незмінні країни: Лондон, Нью-Йорк, Токіо, Париж, Сінгапур, Амстердам, Берлін, Сеул, Шанхай, Гонконг та Сідней. Та глобальні міста які з'явилися або зникли з топ-15 у наведеній рейтинговій системі: Мадрид, Мельбурн, Дубай, Копенгаген, Відень, Пекін, Франкфурт та Барселона.

На першому місці у 2012 р. та 2021 р. розташоване місто Лондон. Показник з оцінки у 1452 балів зріс до 1644.

На другому місці також незмінно залишається Нью-Йорк. Показники наведеного глобального міста також зросли: у 2012 р. це – 1377 балів, а у 2021 р. це – 1483 бали.

Станом на 2012 р., третє місце у рейтингу займає Париж з оцінкою у 1350 балів. А у 2021 р., його опустило місто Токіо на четверте місце. Токіо має більшу оцінку за Париж на 61 бал.

Як вже відомо, Париж посідає четверте місце у 2021 р., а у 2012 р. воно належало Токіо. Різниця у балах також позитивна: у 26 балів.

П'яте місце очолює Сінгапур як у 2012 р., так і у 2021 р. Спочатку місто має 1119 балів, а потім оцінка збільшилася і тепер воно має 1233 бали.

У 2012 р. світове місто Сеул знаходиться на шостому місці. А у 2021 р., його вже займає Амстердам. Перша оцінка має 1081 бал, а інша – 1233 бали.

На сьомому місці знаходиться Амстердам у 2012 р., а станом на 2021 р. на ньому розташоване світове місто Берлін. З 2012 р. по 2021 р. показники збільшилися на 105 балів.

Восьме місце у системі рейтингування у 2012 р. посідає Берлін, а у 2021 р. його замінює місто Сеул. Спершу, оцінка являла собою 1047 балів, а потім – 1161 бал.

На дев'ятому місці у 2012 р. розташований Гонконг, а Мадрид – у 2021 р. показники у рейтингу зросли: у 2012 р. оцінка мала 1027 балів, а станом на 2021 р. – 1126 балів.

Десяте місце належить Відню станом на 2012 р., а вже у 2021 р. – Шанхаю. Показники глобальних міст зросли на 108 балів.

У 2012 р. одинадцяте місце очолює місто Пекін, у 2021 р. його замінив Мельбурн. Спочатку показники становили 978 балів, а далі – 1125 балів у вищевикладеному рейтингу.

Дванадцяте місце посідає Франкфурт у 2012 р. У 2021 р. це місце належить Сіднею. Показники країн збільшилися за ці роки на 154 бали.

На тринадцятому місці у 2012 р. знаходиться таке глобальне місто як Барселона, а у 2012 р. на ньому знаходиться інше світове місто – Гонконг. Станом на 2012 р. Барселона має 965 балів, після чого оцінка зросла і вона становить в іншого міста 1120 балів.

Станом на 2012 р. на передостанньому місці, чотирнадцятому, розташований Шанхай, а у 2021 р. – Дубай. Показники міст збільшилися: у 2012 р. вони являли собою 965 балів, а 2021 р. – 1112 бали.

Останнє, п'ятнадцяте місце у 2012 р. очолює місто Сідней, а у 2021 р. на ньому знаходиться Копенгаген. Показники вищевикладених міст зросли на 131 бал.

Тоді, на основі проведеного дослідження, отримуємо висновок, що усі світові міста покращили свої показники протягом 2012-2021 рр.

Після аналізу рису. 6 та 7, можемо детальніше розглянути комплексні бальні рейтинги світових міст за Global Power City Index 2012 та за Global Power City Index 2021 (рис. 8, рис. 9):

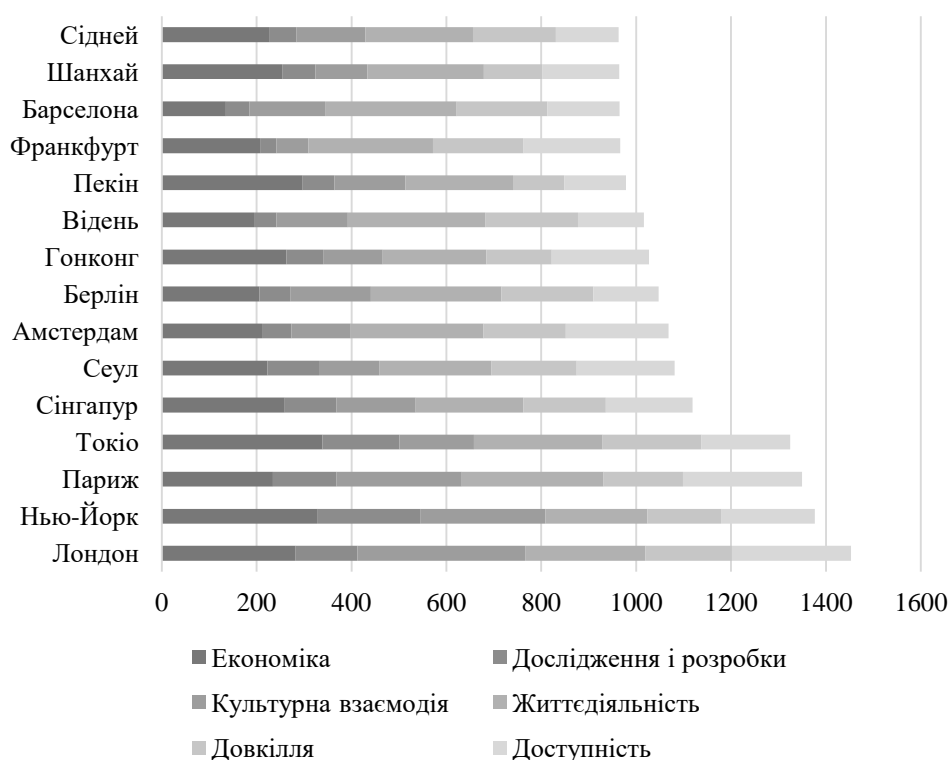

Рисунок 8 – Комплексний бальний рейтинг міст світу за складовими Global Power City Index у 2012 р.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

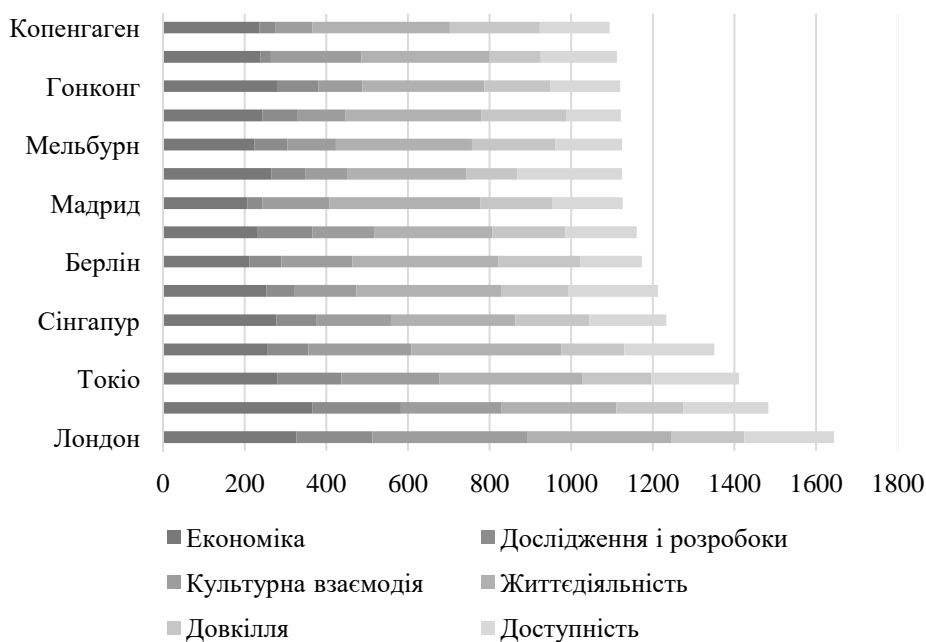

Рисунок 9 – Комплексний бальний рейтинг міст світу за складовими Global Power City Index у 2021 р.

Джерело: розроблено автором на основі [36]

Для проведення порівняння комплексних бальних рейтингових систем глобальних міст, були обрані ті ж самі країни, що і у попередніх двох діаграмах.

Місто Лондон, яке перебуває у 2012 р. та 2021 р. на першому місці характеризується позитивною динамікою, окрім двох останніх вимірювань, які мають від'ємну різницю. Економіка має 282 бали, потім – 327 балів; дослідження і розробки – 131 бал, потім – 187 балів; культурна взаємодія – 354 бали, потім – 378 балів; життєдіяльність – 253 бали, потім – 355 балів; довкілля – 182 бали, потім – 177 балів, та доступність – 251 бал, а потім – 220 балів.

Нью-Йорк станом на 2012 р. та 2021 р. розташований на другому місці. Він як і Лондон, також має чотири позитивні різниці в рейтингах та дві негативні, проте в інших складових. Економіка: 327 та 365 балів; дослідження і розробки: 217,3 та 216,9 бала; культурна взаємодія: 264 та 247 балів; життєдіяльність: 215 та 281 бал; довкілля: 156 та 164 бали; доступність: 197 та 209 балів.

У 2012 р. на третьому місці знаходиться Париж, а у 2021 р. – це місто Токіо. Їх показники у шести вимірюваннях так само як і у попередніх глобальних містах мають чотири позитивні тенденції: в економіці; дослідженні та розробках; життєдіяльності; довкіллі. А негативна тенденція спостерігається у культурній взаємодії та доступності. Спочатку показники збільшилися на 47 балів в економіці; потім – на 22 бали у дослідженні та розробках; далі зменшилися на 23 бали у культурній взаємодії; потім зросли на 50 балів у життєдіяльності; далі зросли всього на 3 бали у довкіллі та знизилися на 37 балів у доступності.

Станом на 2012 р. навпаки на четвертому місці є Токіо, а станом на 2021 р. – Париж. Показники наведених міст мають у комплексних рейтингах три позитивні зміни та три негативні. У складовій економіка це – 339 балів та 254 бали; у вимірюванні дослідження і розробки це – 162 бали та 102 бали; у складовій культурна взаємодія це – 157 балів та 252 бали; у вимірюванні життєдіяльність це – 271 бал та 369 балів; у складовій довкілля це – 208 балів та 154 бали; у вимірюванні доступність це – 187 балів та 220 балів.

Світове місто Сінгапур очолює п'яте місце у рейтингах у 2012 р. та 2021 р. Воно характеризується загалом позитивними просуваннями показників, крім категорії дослідження і розробки. У категорії економіка спершу є оцінка 259 балів, далі – 277 балів; у категорії дослідження і розробки – 109 балів, далі – 99 балів; у категорії культурна взаємодія – 167 балів, далі – 183 бали; у категорії життєдіяльність – 226 балів, далі – 305 балів; у категорії довкілля – 174 бали, далі – 180 балів; у категорії доступність – 183 бали, далі – 187 балів.

Шосте місце посідає Сеул у 2012 р., а у 2021 р. – Амстердам. Показники мають позитивну характеристику у вимірюваннях: економіка; культурна взаємодія та життєдіяльність. Негативна виявляється у: дослідженні та розробках; довкіллі та доступності. Економіка має різницю у 30 балів; дослідження і розробки – 42 бали; культурна взаємодія – 26 балів; життєдіяльність – 119 балів; довкілля – 13 балів.

Сьоме місце займає у 2012 р. місто Амстердам, а у 2021 р. його замінює Берлін. Ці міста мають показники, які зросли, окрім останнього вимірювання: довкілля, зі від'ємною різницею. Економіка: 211 та 212 балів; дослідження та розробки: 62 та 78 балів; культурна взаємодія: 125 та 173 бали; життєдіяльність: 280 та 358 балів; довкілля: 174 та 200 балів; доступність: 216 та 151 бал.

Місто Берлін у 2012 р. розташоване на восьмому місці, а станом на 2021 р., його замінює Сеул. Різниця між роками більш позитивна, через те що негативну динаміку мають тільки складові культурна взаємодія та довкілля. Вимірювання економіка спочатку має 206 балів, а потім має 232 бали; дослідження і розробки має 65 балів, а потім – 134 бали; культурна взаємодія має 170 балів, а потім -152 бали; життєдіяльність має 276 балів, а потім – 289 балів; довкілля має 194 бали, а потім – 177 балів; доступність має 137 балів, а потім – 176 балів.

На дев'ятому місці в рейтингу у 2012 р. знаходиться Гонконг, а вже у 2021 р. – це глобальне місто Мадрид. Кількість позитивних та негативних різниць у цих містах є однаковою. В економіці це – -57 балів; у дослідженні та розробках це – -40 балів; у культурній взаємодії це – 152 бали; у життєдіяльності це – 152 бали; у довкіллі це – 39 балів; у доступності це – -33 бали.

У 2012 р. Відень знаходиться на десятому місці, а у 2021 р. на цьому місці знаходиться Шанхай. Кількість негативних та позитивних різниць у показниках наведених світових міст збігається зі восьмим місцем. Складова економіка містить 195 балів та 265 балів; дослідження і розробки – 47 балів та 83 бали; культурна взаємодія – 150 балів та 104 бали; життєдіяльність – 289 балів та 290 балів; довкілля – 196 балів та 126 балів; доступність – 140 балів та 256 балів.

Одинадцяте місце у 2012 р. належить Пекіну, а у 2021 р. – Мельбурну. Міста мають позитивну та від'ємну різницю. Позитивна у складових: дослідження і розробки; життєдіяльність; довкілля та доступність. А негативна в економіці та культурній взаємодії. Економіка: 297 та 224 бали; дослідження та розробки: 67 та 81 балів; культурна взаємодія: 150 та 119 балів; життєдіяльність: 226 та 333 бали; довкілля: 108 та 205 балів; доступність: 130 та 163 бали.

На дванадцятому місці знаходиться місто Франкфурт у 2012 р., а місто Сідней – у 2021 р. Ці міста мають позитивну динаміку у різниці між роками, крім останнього вимірювання: доступності. У вимірюванні економіка – 36 балів; дослідження і розробки – 52 бали; культурна взаємодія – 49 балів; життєдіяльність – 71 бал; довкілля – 19 балів; доступність – 72 бали.

Глобальне місто Барселона очолює тринадцяте місто у рейтинговій системі у 2012 р. , а місто Гонконг – у 2021 р. Показники Барселони та Гонконгу мають позитивні зміни, окрім категорій культурна взаємодія та довкілля. В економіці – 135 балів та 279 балів; у дослідженні та розробках – 50 балів та 100 балів; у культурній взаємодії – 160 балів та 109 балів; у

життєдіяльності – 277 балів та 299 балів; у довкіллі – 190 балів та 160 балів; у доступності – 152 бали та 172 бали.

Чотирнадцяте місце станом на 2012 р. посідає Шанхай, а у 2021 р. – Дубай. Показники характеризуються негативною тенденцією тільки у вимірюваннях економіка та дослідження і розробки. Економіка: 254 та 239 балів; дослідження та розробки: 70 та 50 балів; культурна взаємодія: 110 та 223 бали; життєдіяльність: 245 та 125 балів; довкілля: 123 та 125 балів; доступність: 162 та 187 балів.

Та на останньому п'ятнадцятому місці у вищезазначеному рейтингу у 2012 р. розташоване місто Сідней, а місто Копенгаген – у 2021 р. Показники Сіднею та Копенгагена мають від'ємну різницю у складових дослідження і розробки та культурна взаємодія. Складова економіка містить 226 та 236 балів; дослідження і розробки – 58 та 40 балів; культурна взаємодія – 145 та 89 балів; життєдіяльність – 227 та 337 балів; довкілля 175 та 221 бал; доступність – 132 та 171 бал.

Таким чином, можемо зробити висновок, що глобальні міста мають переважно позитивну різницю впродовж наведених років у рейтингових системах та мають тільки позитивну динаміку змін у вимірюванні життєдіяльності.

Тепер, розглянемо флуктуацію рейтингів глобальних міст за City Destinations Ranky рисунку 10:

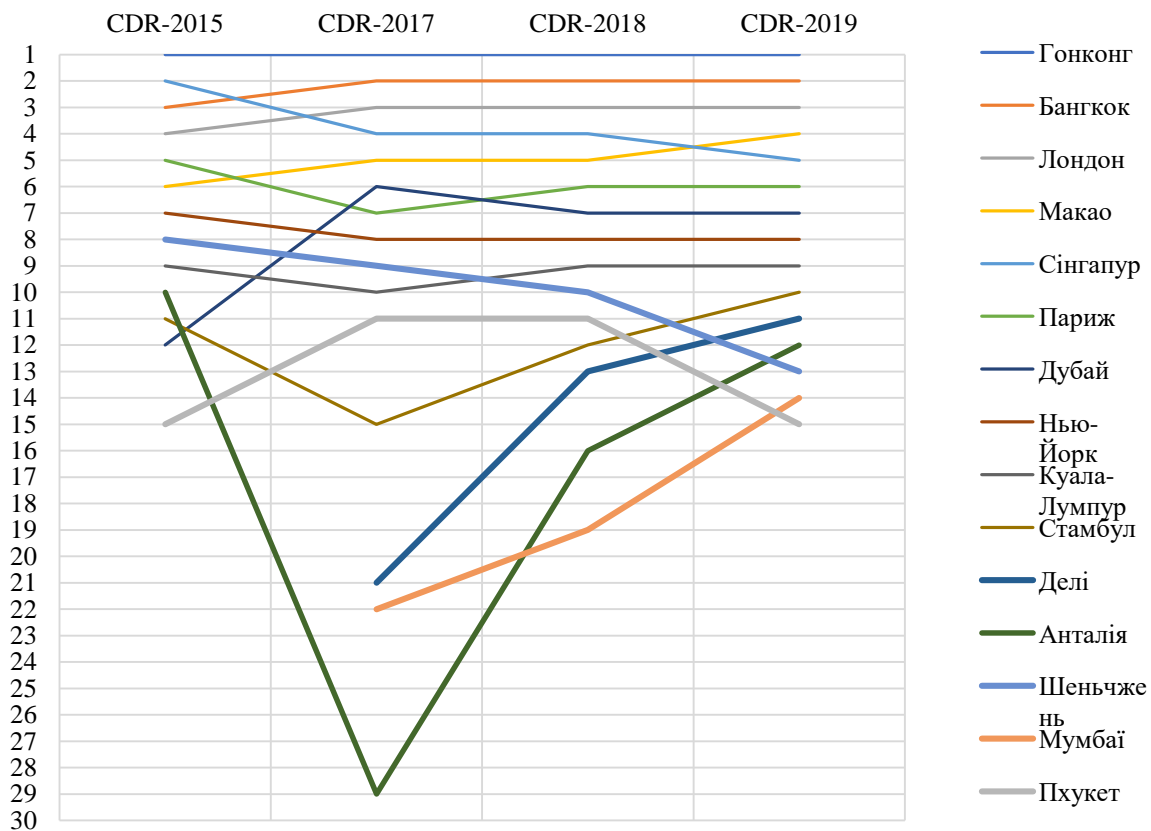

Рисунок 10 – Флуктуація рейтингів міст світу за City Destinations Rank у 2015 р., 2017 р., 2018 р. та 2019 р.

Джерело: розроблено автором на основі [37, 38, 39, 40]

Для здійснення аналізу систем рейтингування світових міст було обрано 15 міст світу з рейтингом до 30 місць: Гонконг, Бангкок, Лондон Макао, Сінгапур, Париж, Дубай, Нью-Йорк, Куала-Лумпур, Стамбул, Делі, Анталія, Шеньчжень, Мумбаї та Пхукет.

Щонайперше, звернемося до такого глобального міста як Гонконг. Воно стабільно впродовж усіх вищезазначених років посідає перше місце в усіх рейтингах.

Станом на 2015 р., світове місто Бангкок займає третє місце, а впродовж 2017-2019 рр., воно очолює вже друге місце.

Лондон знаходиться на четвертому місці у 2015 р., а у 2017-2019 рр., воно знаходиться на третьому.

Місто Макао у 2015 р. розташоване на шостому місці, у 2017 р. та 2018 р. – на п'ятому, а у 2019 р. – на четвертому.

Глобальне місто Сінгапур очолює друге місце у рейтинговій системі станом на 2015 р., четверте місце у 2017-2018 рр. та п'яте місце воно займає у 2019 р.

У 2015 р. Париж посідає п'яте місце, у 2017 р. – сьоме, а у 2018-2019 рр., він переміщується на шосте місце.

Дубай розташований на дванадцятому місці у 2015 р., станом на 2017 р. він розташований на шостому місці, а у 2018 р. та 2019 р. розташований на сьомому місці.

Місто Нью-Йорк у 2015 р. знаходиться на сьомому місці, а в усіх інших роках – на восьмому.

Куала-Лумпур спочатку у 2015 р. посідає дев'яте місце, у 2017 р. – десяте, а впродовж 2018-2019 рр., воно знову повертається до дев'ятого місця у рейтинговій системі.

Світове місто Стамбул очолює одинадцяте місце у 2015 р., п'ятнадцяте місце займає у 2017 р., дванадцяте – у 2018 р. та десяте місце – у рейтингу у 2019 р.

Делі розташоване у 2015 р. на сорок п'ятому місці, тому воно не включене до діаграми, у 2017 р. знаходиться на 21 місці, а далі підіймається на тринадцяте місце та потім на одинадцяте.

Глобальне місто Анталія станом на 2015 р. займає десяте місце, станом на 2017 р. воно займає двадцять дев'яте, на 2018 р. – шістнадцяте, а на 2019 р. – дванадцяте.

Шеньчжень очолює восьме місце у 2015 р., дев'яте місце йому належить у 2017 р., десяте місце він має у 2018 р., тринадцяте місце Шеньчжень посідає у 2019 р.

Мумбаї розташоване у 2015 р. на сорок шостому місці у рейтинговій системі, тому цього теж ми не бачимо у діаграмі. Станом на 2017 р., місто розташоване на двадцять другому місці, на 2018 р. воно розташоване на дев'ятнадцятому, а на 2019 р. розташоване вже на чотирнадцятому місці в рейтингу.

Та останнє світове місто Пхукет у 2015 р. посідає п'ятнадцяте місце в рейтингу, у 2017 р. – це одинадцяте місце, так само й у 2018 р., а у 2019 р. – це п'ятнадцяте місце.

Тому, можемо сформулювати такий висновок, що тільки Гонконг протягом вищевикладених років не змінював своїх позицій.

Після дослідження рисунку 1.10 пропонуємо перейти до детального аналізу комплексного бального рейтингу глобальних міст за вимірюваннями Top 100 City Destinations Index 2021 (рис. 11):

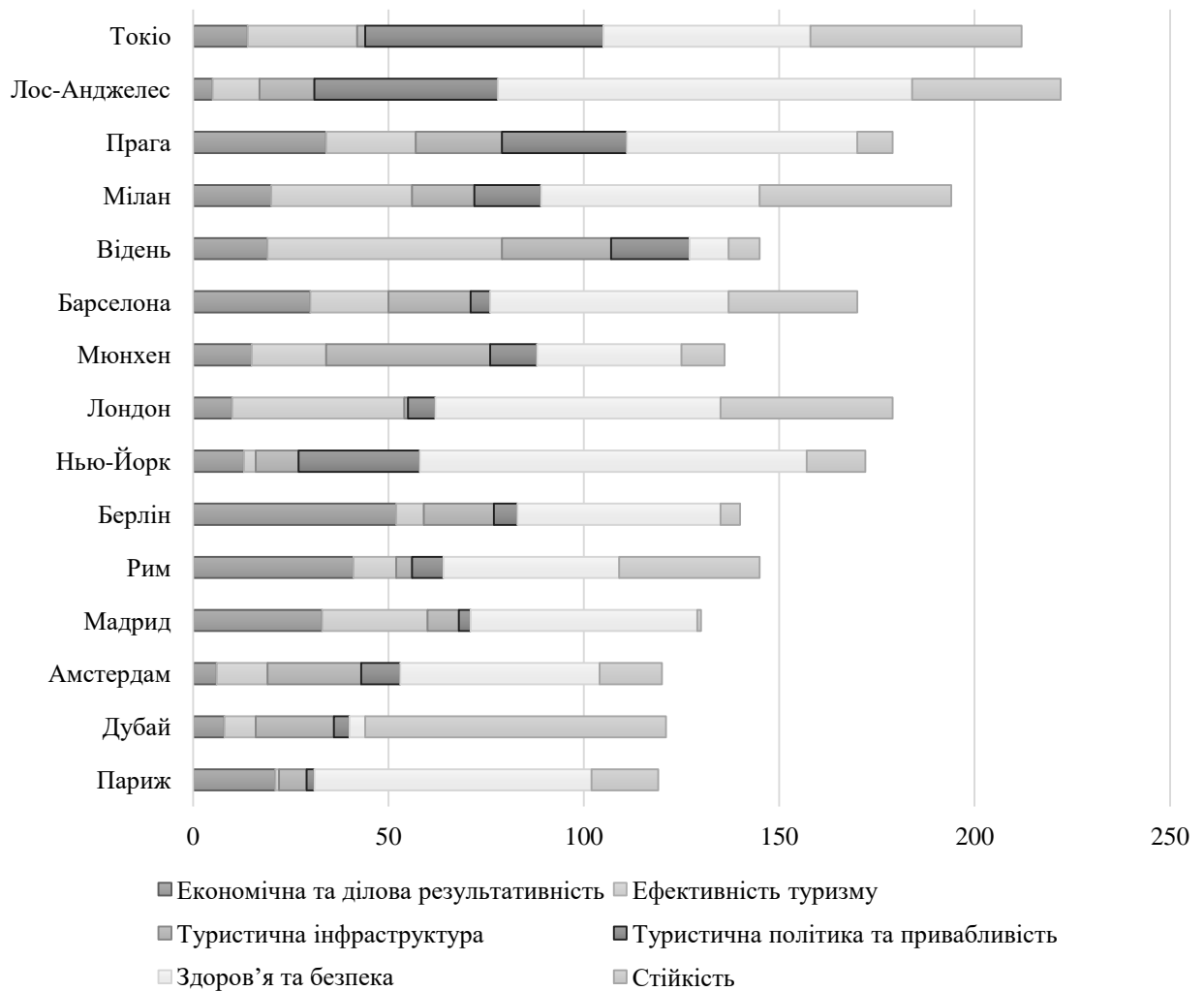

Рисунок 11 –Комплексний бальний рейтинг міст світу за складовими Top 100 City Destinations Index 2021

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Для проведення аналіз у комплексних бальних рейтингових систем світових міст, було обрано 15 міст світу, а саме: Токіо, Лос-Анджелес, Прага, Мілан, Відень, Барселона, Мюнхен, Лондон, Нью-Йорк, Берлін, Рим, Мадрид, Амстердам, Дубай та Париж.

Світове місто Токіо у 2021 р. у вимірюваннях економічна та ділова результативність; ефективність туризму; туристична інфраструктура; туристична політика та привабливість; здоров'я та безпека та стійкість має

наступні показники. У першому це – 14 балів; у наступному – 28 балів; далі – всього 2 бали; після цього – 61 бал; далі маємо 53 бали та 54 бали.

Глобальне місто Лос-Анджелес у тому ж році, має інші показники: економічна та ділова результативність – 5 балів; ефективність туризму – 12 балів; туристична інфраструктура – 14 балів; туристична політика та привабливість – 47 балів; здоров'я та безпека – цілих 106 балів; а стійкість – 38 балів.

Прага станом на 2021 р., оцінена наступним чином у складових: економічній та діловій результативності: на 34 бали; ефективності туризму: на 23 бали; туристичній інфраструктурі: на 22 бали; туристичній політиці та привабливості: 32 бали; здоров'ї та безпеці: на 59 балів; і стійкості: на 9 балів.

Місто Мілан у 2021 р. має наступні оцінки у вимірюваннях: економічну та ділову результативність оцінили у 20 балів; ефективність туризму – у 36 балів; туристичну інфраструктуру у 16 балів; туристичну політику та привабливість – у 17 балів; здоров'ї та безпеці у 56 балів; стійкість у 49 балів.

Світове місто Відень отримало показники у категоріях: економічна та ділова результативність – 19 балів; ефективність туризму – 60 балів; туристична інфраструктура – 28 балів; туристична політика та привабливість – 20 балів; здоров'я та безпека – 10 балів; стійкість – тільки 8 балів.

У 2021 р. Барселона у вимірюванні економічна та ділова результативність має показник 30 балів; в ефективності туризму цей показник складає 20 балів; у туристичній інфраструктурі місто має оцінку у 21 бал; у туристичній політиці та привабливості наведений показник містить всього 5 балів; у здоров'ї та безпеці він складається з 61 балу; а в останній складовій показник має 33 бали.

Глобальне місто Мюнхен у вищевикладеному році має інші показники: економічна та ділова результативність – 15 балів; ефективність туризму – 19 балів; туристична інфраструктура – 42 бали; туристична політика та привабливість – 12 балів; здоров'я та безпека – 12 балів; і стійкість – 11 балів.

Лондон станом на 2021 отримав наступні показники у шести вимірах: в економічній та діловій результативності – це 10 балів; в ефективності туризму – це 44 бали; у туристичній інфраструктурі – це тільки 1 бал; у туристичній політиці та привабливості – це 7 балів; у здоров'ї та безпеці – це 73 бали; а у стійкості – це 44 бали.

У Нью-Йорку є такі показники у складових як: 13 балів в економічній та діловій результативності; лише 3 бали в ефективності туризму; 11 балів у туристичній інфраструктурі; 31 бал у туристичній політиці та привабливості; цілих 99 балів у здоров'ї та безпеці; та 15 балів у стійкості.

Місто Берлін у 2021 р. оцінено наступним чином у вимірах: економічній та діловій результативності: на 52 бали; ефективності туризму: на 7 балів; туристичній інфраструктурі: на 18 балів; туристичній політиці та привабливості: 6 балів; здоров'ї та безпеці: на 52 бали; а стійкості: тільки на 5 балів.

Рим у тому ж році має наступні оцінки у категоріях: економічну та ділову результативність оцінили у 41 бал; ефективність туризму – у 11 балів; туристичну інфраструктуру лише у 4 бали; туристичну політику та привабливість – у 8 балів; здоров'ї та безпеці у 45 балів; стійкість у 36 балів.

Глобальне місто Мадрид станом на 2021 р. отримало показники у категоріях: економічна та ділова результативність – 33 бали; ефективність туризму – 27 балів; туристична інфраструктура – 8 балів; туристична політика та привабливість – всього 3 бали; здоров'я та безпека – 58 балів; стійкість – тільки 1 бал.

Амстердам у вищезазначеному році має такі показники: економічна та ділова результативність – 6 балів; ефективність туризму – 13 балів; туристична інфраструктура – 24 бали; туристична політика та привабливість – 10 балів; здоров'я та безпека – 51 бал; стійкість – 16 балів.

У світовому місті Дубай є наступні показники у вимірюваннях як: 8 балів в економічній та діловій результативності; також 8 балів в ефективності туризму; 20 балів у туристичній інфраструктурі; 4 бали у туристичній політиці та привабливості; так само 4 бали у здоров'ї та безпеці; а 77 балів у стійкості.

Та наприкінці, розглянемо у рейтингу таке глобальне місто як Дубай. Станом на 2021 р. у вимірах економічна та ділова результативність; ефективність туризму; туристична інфраструктура; туристична політика та привабливість; здоров'я та безпека та стійкість Токіо має наступні показники. Щонайперше це – 21 бал; далі – це всього лише 1 бал; у наступному вимірюванні – 7 балів; після цього маємо тільки 2 бали; далі маємо 71 бал та в останній складовій бачимо 17 балів.

Тепер перейдемо до аналізу рисунка 1.12, котрий містить у собі рейтинг Top 100 City Destinations Index за 2019 р. та Top 100 City Destinations Index за 2021 р. Для вищенаведеної діаграми було взято 20 глобальних міст важливого значення для міжнародного туризму: Париж, Дубай, Амстердам, Мадрид, Рим, Берлін, Нью-Йорк, Лондон, Мюнхен, Барселона, Відень, Мілан, Прана, Лос-Анджелес, Токіо, Дублін, Лісабон, Франкфурт-на-Майні, Цюрих та місто Стамбул.

Таке світове місто як Париж станом на 2019 р. займає шосте місце, а вже у 2021 р., воно знаходиться на першому. Місто Дубай як і Париж змінює п'ять позицій: з сьомої підіймається до другої, з 2019 р. по 2021 р. У 2019 р. Амстердам займає двадцять п'яту позицію, тоді як станом на 2021 р., наведене глобальне місто очолює третю позицію в рейтингу. Своєю чергою Мадрид долає майже вдвічі більше позицій за попереднє місто: з 2019 р. по 2021 р. Мадрид з сорок сьомого місця переходить до четвертого. Наступне місто Рим очолює шістнадцяте місце у 2019 р., а станом на 2021 р. воно змінюється на п'яте. Глобальне місто Берлін також зазнає зміни: підіймається на тридцять п'ять місць з 2019 р. по 2021 р. Щодо міста Нью-Йорк, то воно станом на 2019 р. має восьму позицію, а у 2021 р. займає сьому. Бачимо, що Лондон знизився в рейтингу: очолює третє місце у 2019 р., а потім очолює восьме місце у 2021 р.

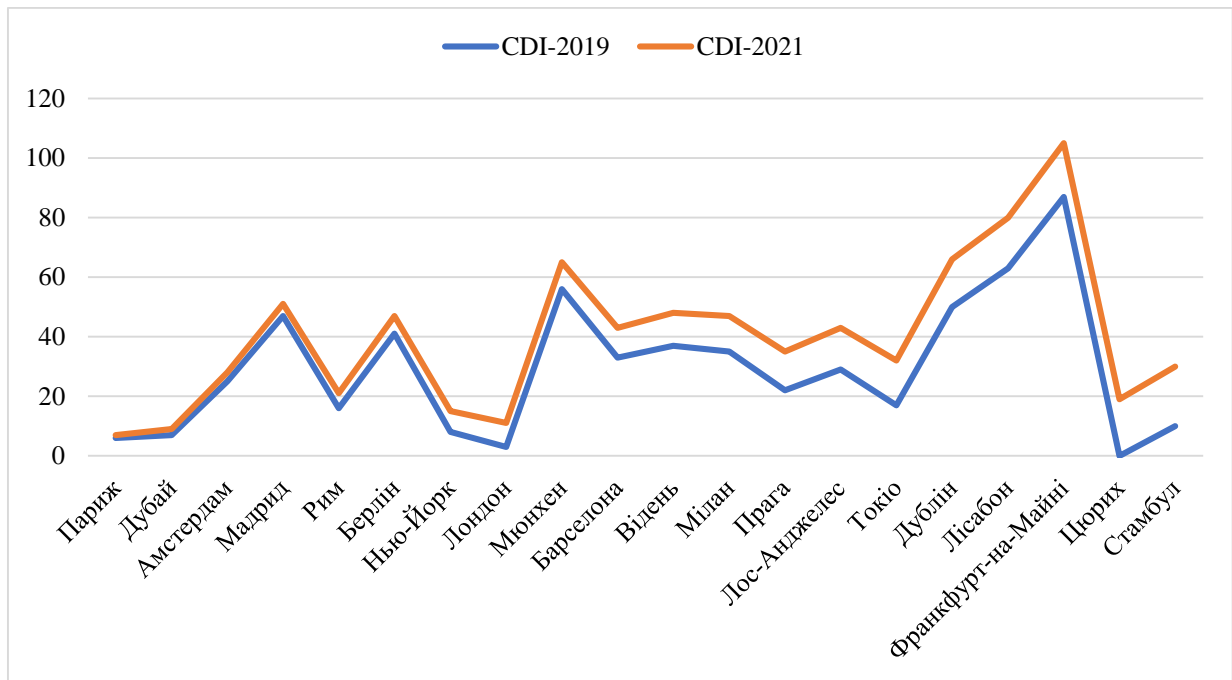

Рисунок 12 – Флуктуація рейтингів міст світу за складовими Top 100 City Destinations Index 2019, 2021

Джерело: розроблено автором на основі [40, 41]

Мюнхен практично з середини рейтингу: п'ятдесят шостого місця переходить до дев'ятого, з різницею у сорок сім позицій, з 2019 р. по 2021 р. У 2019 р. Барселона займає тридцять третю позицію, а десяту – вже у 2021 р. Відень переміщується з низу рейтингу вгору на три позиції більше за Барселону: у 2019 р. Відень перебуває на тридцять сьомій позиції, а у 2021 р. – на одинадцятій. Глобальне місто Мілан змінює у 2019 р. тридцять п'яту позицію на дванадцяту у 2021 р. Стосовно міста Прага, то воно спочатку станом на 2019 р. перебуває на двадцять другому місці, а потім станом на 2021 р. – на тринадцятому, піднялося на дев'ять місць. Лос-Анджелес займає у 2019 р. двадцять дев'яте місце, а у 2021 р. знаходиться на чотирнадцятому. А Токіо піднялося в рейтингу, проте лише на дві позиції з 2019 р. по 2021 р.: з сімнадцятої на п'ятнадцяту. У 2019 р. Дублін змінює тридцять чотири позиції: рівно з середини рейтингу підіймається з п'ятдесятого місця до шістнадцятого з 2019 р. по 2021 р. Місто Лісабон у 2019 р. переходить з шістдесят третьої позиції до сімнадцятої у 2021 р. Франкфурт-на-Майні з самого низу рейтингу долає шістдесят дев'ять позицій: у 2019 р. місто перебуває на вісімдесят сьомому місці, а у 2021 р. очолює вісімнадцяте місце. Можемо припустити, що світове місто Цюрих долає рекордну кількість позицій, через те що його не має у рейтингу за 2019 р., тобто воно знаходиться нижче за соту позицію, а станом на 2021 р., ми бачимо Цюрих на дев'ятнадцятому місці. І останнє місце в нашому аналізі займає Стамбул: станом на 2019 р. воно очолює десяте місце, а у 2021 р. – двадцяту.

Отже, вищенаведені обрані глобальні міста усі окрім Нью-Йорку та Стамбулу зазнають позитивних змін з початку світової пандемії COVID-19 (у 2019 р. та 2021 р.).

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Проведений у попередньому розділі аналіз свідчить про необхідність розробки пулу рекомендацій з розвитку глобальних туристичних міст, з огляду на економічні, соціальні, безпекові, політичні та інші виклики, які впливають на розвиток міжнародного та внутрішнього туризму у містах в глобалізаційному світі. При формування пулу рекомендацій нами запропоновано використовувати три ключові міжнародні документи, які були запроваджені трьома ключовими міжнародними організаціями в галузі туризму, а також сучасних рекомендацій безпеки та захищеності у туристичних містах (рис. 13):

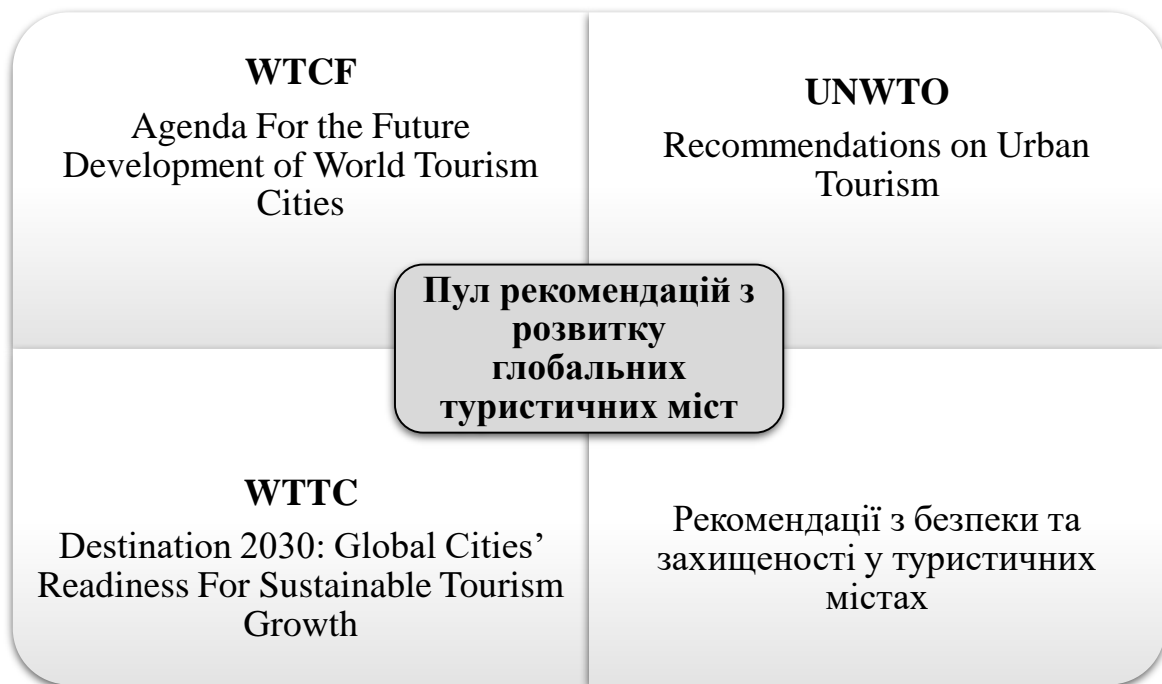

Рисунок 13 – Рекомендації з розвитку світових туристичних міст

Джерело: розроблено автором на основі[42,43,44].

Першим документом, за допомогою якого ми зможемо розробити пріоритетні стратегічні завдання для глобальних туристичних міст – це **WTCTF Agenda For the Future Development of World Tourism Cities** [42]. У зазначеній системі розглянемо 12 пріоритетних цілей розвитку туристичних міст світу, які розраховані на 2021-2030 рр. Вони також мають прив'язку до цілей за сталим розвитком, котрі зафіксовані у документах, зокрема вони зафіксовані у Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року ООН, у Новій програмі розвитку міст під назвою UN-НАВІТАТ, у Туризмі та Цілях сталого розвитку, також до 2030 року ЮНВТО та у Пекінській декларації WTCTF (рис. 14) [42].

Рисунок 14 – Пріоритетні стратегічні завдання для глобальних туристичних міст за WTCSF

Джерело: розроблено автором на основі [42]

Перейдемо безпосередньо до вищенаведених цілей розвитку глобальних міст:

1. Розробити координацію запобігання пандемії та розвитку туризму у світових туристичних містах. Глобальний спалах COVID-19 з 2020 року мав критичний вплив на розвиток політики, економіки, культури та технологій у світі. Значна невизначеність щодо запобігання та контролю пандемії, порушила довгострокову тенденцію зростання туризму. На тлі нормалізованої профілактики пандемії та контролю над пандемією, як контроль пандемії, так і розвиток туризму вимагають від світових туристичних міст і туристичних компаній серйозно ставитися до величезного впливу пандемії на світовий туризм і активно поширювати світові туристичні міста, досвід боротьби з пандемією та розвиток туризму. За умови надання безпеки туризму в усьому світі планомірне відновлення глобального туризму відбуватиметься поступово. У наступне десятиліття до 2025 року головною метою туристичних міст у світі є: взяти пандемію під контроль, щоб прокласти шлях до відродження туризму; щоб загальний масштаб як внутрішніх, так і міжнародних туристів, доходи туристичної економіки, і внесок туризму в місті наблизився або перевищив рівень 2019 року, коли пандемії не буде видно. У той час, частка ВВП туристичних міст у міській економіці буде продовжувати збільшуватися[42].

2. Надавати активну підтримку зайнятості, пов'язаної з туризмом. Вплив COVID-19 на глобальну туристичну економіку безпосередньо проявляється у втраті робочих місць і різкому скороченні доходів від туризму. Згідно зі статистичними даними, оприлюдненими ЮНВТО у січні 2021 року, пандемія скоротила кількість міжнародних туристів від 850 мільйонів до 1,1 мільярда, призвела до втрати доходів у розмірі від 910 до 1,2 трильйона доларів США та скоротила 100-120 мільйонів робочих місць. Зосереджуючись на розвитку туристичних міст до 2030 року, важливо щиро виконувати Манільську декларацію зустрічі лідерів світового туризму 1997 року щодо соціальних наслідків туризму з посиленням на Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року, шляхом активної адаптації до низьких тенденцій щільності, децентралізації та приватних подорожей в епоху після пандемії. Потрібно докласти зусиль, щоб прагнути до відновлення зайнятості, пов'язаної з туризмом, і зарплати спеціалістів у сфері туризму у туристичних містах в основному повернуться до рівня 2019 року приблизно до 2025 року, а середня зайнятість, яка пов'язана з туризмом, у містах-членах становитиме приблизно 12% міської зайнятості з 1/4 нових робочих місць у туризмі та суміжних галузях. Коли ВВП на душу населення в туристичних містах, зареєструє значне зростання, а частка доходу від туризму в доходах домогосподарств продовжує зростати, тоді туризм відіграватиме більш помітну роль у пом'якшенні міської бідності[42].

3. Змінювати туристично інвестиційне середовище у туристичних містах світу після пандемії. Пандемія прискорила появу поворотного пункту в глобальних інвестиціях у туризм, який увійшов у цикл коригування та відновлення після періоду високошвидкісного зростання перед спалахом. Міста світового туризму повинні активно реагувати на інвестиційні тенденції

світового туризму в епоху після пандемії, створюючи більш відкрите інвестиційне та фінансове середовище, формулюючи потужнішу політику стимулювання, та залучаючи більше капіталу в індустрію туризму. Таким чином, інвестиції в туризм стимулюватимуть приватні інвестиції для підтримки відновлення та розвитку міської туристичної економіки. До 2025 року продовжиться оптимізація інвестиційного середовища світового міського туризму, а інвестиції в індустрію міського туризму зростуть не менше ніж на 4%. Після 2025 року обмеження на інвестиції в туризм будуть суттєво зменшені, темпи регіонального туристичного співробітництва прискоряться, а інвестиції в індустрію міського туризму зростуть на 6%[42].

4. Активно просувати розумне будівництво світових туристичних міст. Сучасний світ вступив в еру Інтернету, який об'єднує все. Сучасні інформаційні технології, представлені Інтернетом, сприяли розвитку інновацій у туристичних послугах. Прискорене застосування великих даних, хмарних обчислень, мобільного зв'язку та інтелектуальних терміналів в індустрії туризму не лише змінили моделі споживання, але й змінили спосіб надання туристичних послуг. Повторюючи тенденцію цифрової трансформації туризму, туристичні міста повинні активно засвоювати управлінський досвід, отриманий із запобігання пандемії та контролю над нею, і брати участь у розбудові розумного туризму та розумного міста як носіїв для енергійної підтримки інформатизації, інтелекту, створення мереж і оцифрування туристичних міст, покращення управління, послуг, просування та досвіду міського туризму. До 2030 року всі великі туристичні міста світу будуть повністю покриті мережею 4G, а покриття мережі 5G у містах-членах перевищить 80%. А рівень проникнення смартфонів у світових туристичних містах перевищить 90%. Більше як 70% туристів обиратимуть подорожі онлайн. Будуть популяризувати електронні паспорти та широко просувати паспорти вакцин. Міста світового туризму зіткнуться з одним із найвищих рівнів цифрового застосування у країнах [42].

5. Сприяти будівництву сучасних транспортних мереж у туристичних містах світу. Сучасний туризм розвивався разом із сучасним транспортом. Доступність, комфорт і безпека транспорту визначають якість туристичних вражень. З розвитком промислової революції туризм вступив в епоху, позначену авіацією та високошвидкісною залізницею. Водночас найбільше від пандемії потерпає також транспортна галузь. За даними Міжнародної асоціації повітряного транспорту, світова авіаційна галузь може бути нерентабельною до 2022 року, і відновлення цієї галузі потребує більшої державної підтримки. У наступне десятиліття будівництво транспортної системи в туристичних містах досягне значного прогресу в розумінні, мережі та низькому рівні вуглецю. До 2025 року авіаційна мережа міжнародного туризму буде в основному відновлена, а темпи відновлення міжнародної авіації будуть близькі або досягнуть рівня 2019 року. Після 2025 року щорічні темпи зростання міжнародних авіамаршрутів і рейсів становитимуть не менше ніж 5%. Міський транспорт стане більш інтелектуальним і з низьким рівнем

викидів вуглецю, а темпи зростання міжнародної авіації в вузлових, центральних і шлюзових світових туристичних містах наблизяться до 10% [42].

6. *Постійно вдосконалювати функції комплексного обслуговування світових туристичних міст.* У майбутньому, галузь туристичних послуг зазнає нових змін. Міста світового туризму повинні активно просувати нетрадиційний, децентралізований, персоналізований, індивідуальний туризм і способи подорожей, які базуються на попередньому записі, докладаючи більше зусиль для сприяння інноваційним продуктам і послугам міського туризму, а також підвищуючи інтелектуальність, зручність і якість послуг, щоб міські жителі та туристи краще задовольняли власні потреби у повсякденному житті та насолоджувалися багатшим туристичним досвідом. Приблизно у 2024 році заклади розміщення, громадського харчування, розваг, виступів і спортивних заходів, які були закриті або скасовані через пандемію, в основному відновлять свою роботу. До 2030 року система громадського обслуговування міст світового туризму буде вдосконалена, відкриваючи схему більш збалансованих туристичних послуг для різних регіонів зі значним покращенням можливостей приймання у слаборозвинених регіонах [42].

7. *Побудувати систему громадської безпеки у світових туристичних містах.* Головною умовою туристичної діяльності є здоров'я та безпека. Стійке зростання туристичної галузі багато в чому залежить від гарантування безпеки туристів. Через вплив нетрадиційних факторів безпеки на світовий туризм, таких як COVID-19, обізнаність людей про безпеку та здоров'я в туризмі значно підвищилася. Побудова та управління системою безпеки туризму стали ключовими факторами у відновленні та розвитку туризму після пандемії. У наступне десятиліття побудова системи громадської безпеки стане невіддільною темою для відродження туристичних міст. Приблизно до 2025 року необхідно буде забезпечити створення механізму раннього попередження про безпеку туризму в туристичних містах, щоб своєчасно оприлюднити інформацію про безпеку туризму та забезпечити практично завершений механізм порятунку в надзвичайних ситуаціях. Має бути створена зручна система перевірки та інспекції на в'їзді та виїзді на базі Інтернету, яка враховуватиме запобігання та контроль пандемії. У 2030 році глобальний гарантійний механізм для реагування на надзвичайні ситуації у сфері туризму буде фактично запроваджено. Крім того, планується вдосконалення системи запиту особистої медичної інформації та повного розвитку системи страхування туристів [42].

8. *Сприяти інноваціям у форматі туристичного бізнесу у містах світового туризму.* Відповідно до Декларації Осаки, зараз ми досягли етапу, коли потрібні додаткові дослідження традиційних сегментів ринку та сегментів ринку, що розвиваються, уподобань споживачів, інформаційних технологій і методів управління. У постпандемічний період диверсифікований туризм високої якості, індивідуальності та низької щільності стане основною рушійною силою розвитку індустрії міжнародного туризму. Таким чином,

туристичні міста активно адаптуватимуться до тенденції розвитку світового туризму у нову епоху, постійно просуватимуть оновлення індустрії міського туризму. Приблизно у 2025 році буде швидко розвиватися малонаселений туризм, такий як сільський туризм, туризм із проживанням вдома, сімейний туризм і туристичний туризм, сумісні з профілактикою та контролем пандемії, що відіграватиме важливу роль у відновленні туризму[42].

9. *Сприяти розвитку традиційної культури світового туризму.* Культура є душею та цінністю туризму, а культурна якість збагатила конотації світових туристичних міст, які, таким чином, повинні активно сприяти інтеграції культури та туризму, енергійно просувати свою унікальну міську культуру, історію та релігію, всебічно посилювати захист культури та підтримувати розвиток культурного різноманіття. Вони мають сприяти розумінню, толерантності, повазі та гармонійному розвитку різних культур. До 2030 року інтеграція, розвиток культури та туризму у світових туристичних містах буде поглиблено, захист, використання природної та культурної спадщини буде більш стандартизованим, культурна цінність туристичних міст буде повністю продемонстрована, а доходи від культурного туризму зростуть[42].

10. *Створити бренди світових туристичних міст.* Створення брендів туристичних міст є стратегічним заходом для підвищення конкурентоспроможності туристичних міст, що має велике значення для сталого розвитку світових туристичних міст. Туристичні міста повинні приділяти велике значення розвитку та підтримці брендів міста, а також прагнути формулювати та оприлюднювати політику та заходи, сприятливі для розвитку бренду міста з точки зору загального функціонального позиціонування міста з усіма видами факторів високого класу, які зібрані та інтегровані. До 2030 року світові туристичні міста, як правило, матимуть власні характерні бренди та створять відносно повний механізм позиціонування, ідентифікації, просування та управління брендами. Це гарантує, що бренди міста відіграватимуть мультиплікаційний ефект для значного покращення якості міста[42].

11. *Сприяти зеленому та низьковуглецевому розвитку світових туристичних міст.* Активне узгодження з порядком денним сталого розвитку ООН допомагає одночасно покращити туристичне середовище, економічне середовище та середовище життя жителів, сприяючи гармонійному співіснуванню туристів і міських жителів. Відповідно до середовища та екологічної спроможності туристичних міст буде встановлено відповідний туристичний масштаб. Завдяки економіці туризму, сталий розвиток і управління містом буде посилено, щоб сприяти гармонії між туристами та місцевими жителями. Краще науково обґрунтоване планування, а також систематичне управління буде вдосконалено, щоб перетворити туристичні міста на основні функціональні платформи для досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. До 2030 року у світових туристичних містах споживання енергії на 10 000 юанів ВВП буде значно нижчим, ніж середній

показник у глобальних містах, завдяки чітко збільшеному потенціалу вуглецевої нейтральності, а також підвищенню обізнаності мешканців міст і туристів щодо екологічного споживання[42].

12. Здійснювати співпрацю для подальшого розвитку туристичних міст. Співпраця та розвиток все ще залишаються головною темою сучасного світу. Зіткнувшись зі спільним ворогом – COVID-19, людство є спільнотою, яка тісно пов'язана одна з одною, щоб пережити бурі та труднощі. Виходячи з ситуації у сфері запобігання та контролю глобальної пандемії, міжнародне співробітництво між країнами має бути зміцнено всебічно, а також активно сприяти глобалізації світового туризму. Міста світового туризму повинні наполягати на сприянні світовому миру та розвитку через туризм. До 2025 року прикордонний контроль у країнах, де розташовані найбільші світові туристичні міста, має стати більш зручним та ефективним, і люди будуть частіше подорожувати між туристичними містами, а кількість в'їзних туристів буде близькою до рівня 2019 року. До 2030 року співпраця та обміни між містами світового туризму стануть ширшими, механізми регіональної співпраці посилюватимуться, а глобальна співпраця поглиблюватиметься. І масштаб міжнародного туризму неминуче перевищить 1,8 мільярда людей/разів[42].

Стає зрозуміло, що завдяки розробці координації запобігання пандемії та розвитку туризму; наданню активної підтримки зайнятості, пов'язаної з туризмом; змінюванні туристично інвестиційного середовища після пандемії; активному просуванню розумного будівництва; сприянню будівництву сучасних транспортних мереж у туристичних містах світу; постійному вдосконалюванню функцій комплексного обслуговування; побудові системи громадської безпеки; сприянню інноваціям у форматі туристичного бізнесу; сприянню розвитку традиційної культури світового туризму; створенню брендів світових туристичних міст; сприянню зеленому та низьковуглецевому розвитку міст; здійсненню співпраці для подальшого розвитку туристичних міст, можна буде добре розвинути глобальні туристичні міста.

Далі, пропонуємо розглянути наступний документ – ***WTTC Destination 2030: Global Cities' Readiness For Sustainable Tourism Growth***[43]. Для просування сталого розвитку світових туристичних міст WTTC наполягає на наступних підходах до співпраці: містам потрібно буде розглянути 75 індикаторів та їх взаємозв'язок, аби спочатку визначити свій поточний рівень туризму та окреслити свій шлях до розвитку. У ширшому плані, щоб підвищити готовність до місць призначення та сприяти стійкому, регенеративному та всеохоплюючому зростанню подорожей і туризму, уряди та особи, які приймають рішення, повинні будуть визначити пріоритети стратегічного планування, залучення державно-приватного сектору та громади, стійкості та ефективної комунікації та охоплення, одночасно використовуючи технології та забезпечення сприятливого середовища.

Реалізація зазначених настанов можлива за рахунок вирішення ключових завдань (рис. 15) [43]:

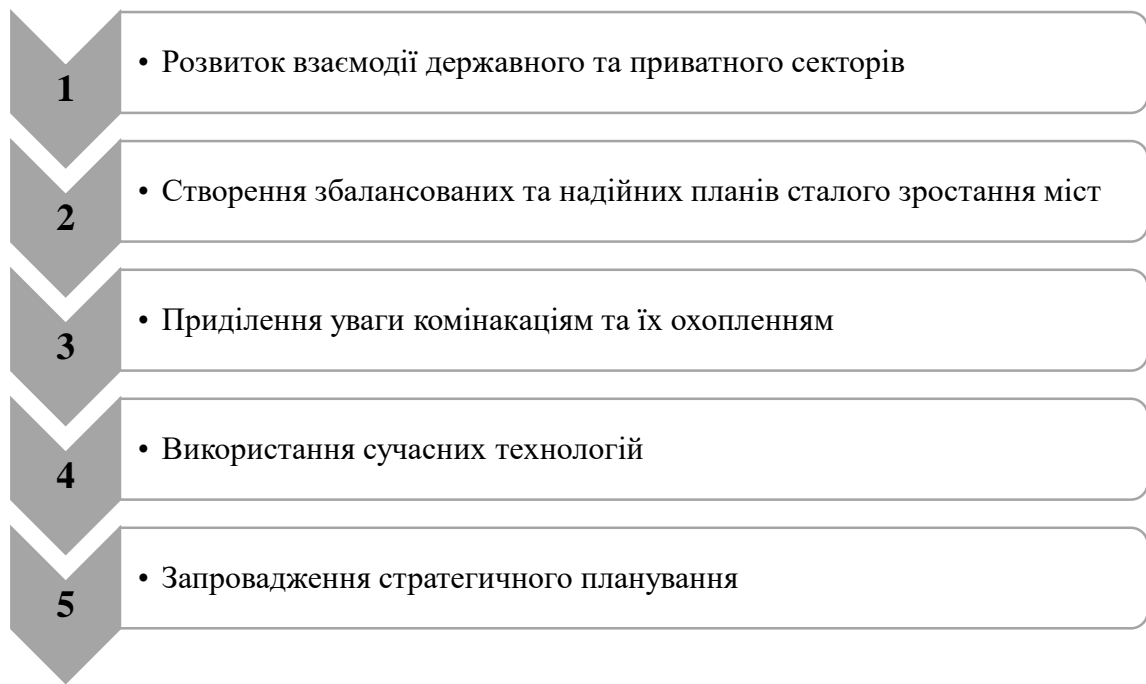

Рисунок 15 – Пріоритетні стратегічні завдання для глобальних туристичних міст за WTTC

Джерело: розроблено автором на основі [43]

1. *Розвиток взаємодії державного та приватного секторів.* Партнерство та залучення багатьох зацікавлених сторін завжди були ключовими для ефективного планування та управління дестинаціями. Однак останніми роками концепція управління дестинацією (підхід, який збалансовує та задовольняє потреби всіх зацікавлених сторін), набуває значної популярності. Щоб активно розвиватися, управління дестинацією має цілісно підходити до потреб і цілей і вимагає співпраці державного та приватного сектору. Замість того, аби залучати різні зацікавлені сторони під час кризи COVID-19, ключові зацікавлені сторони повинні самотійно брати участь як у розробці, так і в реалізації стратегічного плану подорожей і туризму. Дійсно, співпраця та залучення партнерів як з державного, так і з приватного сектору зміцнює довіру та відданість стратегічному плану, тоді, коли вони працюють над досягненням спільних цілей [43].

Міцне партнерство з приватним сектором не тільки робить туристичні дестинації більш життєздатними та привабливими для подальших інвестицій у подорожах та туризмі, але й більш конкурентоспроможними та стійкими в довгостроковій перспективі. Завдяки підходу спільного створення, дестинації у галузі міжнародного туризму зможуть розширити свій доступ до фінансів та інвестицій, збільшити свою здатність отримувати більш передові технології та інновації, стати більш привабливими для висококваліфікованих осіб і підтримувати диверсифікацію різноманітних продуктів. Крім того, державно-приватне партнерство може допомогти забезпечити спільну підтримку у наведених дестинаціях. Завдяки такому партнерству туристичні дестинації зможуть покращити умови проживання, зміцнюючи імідж та створюючи

стійкішу економіку для відвідувачів. Фактично, партнери з приватного сектору зможуть реалізувати розуміння вигляду міста для багатьох мешканців та бути спільниками і економіці подорожей і туризму, наприклад глобального міста [43].

Для того, аби дестинація розширювала свої можливості у довгостроковій перспективі, важливим є те, щоб місцева громада та її жителі не лише розуміли переваги подорожей і туризму для їхньої громади та дестинації, але й розуміли власну участь у стратегії розвитку. У дійсності, туристичні дестинації мають бути не лише привабливими місцями для відвідування, але й привабливими місцями для проживання. Таким чином, активна участь місцевих громад у визначенні та розробці стратегічних планів сприятиме розвитку сектору, а також посилить місцеву якість життя. У цьому контексті мешканцям і представникам району слід запропонувати зробити внесок у консультації щодо стратегічного плану, щоб зазначити свої проблеми та труднощі, надати відгук і допомогти розробити рішення, які допоможуть отримати максимальну користь від подорожей і туризму для всіх. У такий спосіб, підхід до розвитку подорожей і туризму, орієнтованого на громаду, дозволить мешканцям відновити свої околиці, одночасно підвищуючи привабливість міста [43].

Оскільки міста переглядають структуру документу Destination 2030 і розглядають шляхи підвищення готовності дестинацій, то такий підхід є важливим для забезпечення сталого зростання сектору подорожей і туризму. Фактично, міста повинні визначити, як ключові лідери та складові в кожній із основних сфер співпрацюють і беруть участь у процесі планування та реалізації туристичної готовності [43].

2. Створення збалансованих та надійних планів сталого зростання міст. Як було наголошено під час COP26 (Конференції ООН щодо зміни клімату) у 2021 році, зміна клімату та погіршення навколишнього середовища погіршуються досить швидко, що вимагає термінових дій аби уникнути цього впливу на дестинації, підприємства, місцеві громади, глобальну економіку та назвичний спосіб життя. Необхідно збільшити амбіції та дії для захисту людей і планети. За останні кілька років, зусилля, котрі пов'язані з екологічною стійкістю, розпочали залучати все більше урядів, компаній, організацій громадянського суспільства та напрямків та встановлювати чіткі зобов'язання. Разом з тим, мандрівники почали більше віддавати пріоритет екологічності, обираючи наступну дестинацію. Це вимагає створення планів сталого розвитку, які є збалансованими та довготривалими та дозволяють місту досягти своїх амбіцій і поставлених цілей [43].

У зв'язку з посиленням зобов'язань щодо сталого розвитку внаслідок пандемії COVID-19 уряди та напрямки мають скористатися цією зацікавленістю і спиратися на Паризьку угоду для подальшого покращення захисту дикої природи та навколишнього середовища у співпраці як з приватним сектором, так і з місцевими громадами. Крім встановлення пріоритетів і зобов'язань, взятих глобальним приватним сектором подорожей і туризму, зростає усвідомлення та пріоритетність сталого розвитку самими

мандрівниками. Дійсно, мандрівники все частіше шукають більш екологічні та відповідальні варіанти подорожей, де понад 80% мандрівників планують віддавати пріоритет екологічності у своїх подорожах у наступному році[43].

Оскільки міста перебувають на передньому краї великих глобальних і суспільних змін, вони мають відповідальність продовжувати визначати пріоритети та просувати програму сталого розвитку, що у підсумку є ключовим фактором для готовності дестинації. У цьому контексті розробка планів сталого розвитку, які враховують не лише потреби економіки міста, а й його природні активи: жителів і мандрівників, сприятимуть дестинаціям у досягненні їхнього довгострокового бачення. Завдяки кількісно вимірним показникам структура міжнародного документу Destination 2030 може ефективно підтримувати міста у встановленні цілей для стимулювання змін. У дійсності, враховуючи зростаючу важливість сталого розвитку в глобальному порядку денному, існує очікування, що напрямки, які захищають природу або пропонують розглянути зсередини дику природу, будуть привертати все більше однодумців[43].

3. Приділити увагу комунікаціям та їх охопленням. Вірно спланована комунікаційна стратегія має важливе значення для підтримки стратегічного плану міста щодо сталого та стабільного розвитку туризму. Ефективна комунікація та охоплення можуть значно сприяти глибшому залученню всіх зацікавлених сторін, включаючи міську владу, бізнес-лідерів і місцеву громаду, а також зміцненню довіри, що, у своєю чергою, робить план більш впливовим для усіх сфер туризму. Наведена комунікація повинна використовувати технології та інструменти, доступні для спілкування в режимі реального часу, таким чином забезпечуючи взаємодію та узгодженість. Регулярне спілкування може покращити обізнаність зацікавлених сторін про план, розуміння його діяльності, обмін результатами та успіхами на сьогоднішній день, а також створення підтримки стратегічного плану[43].

Розробка комплексного плану комунікацій у спільній формі з самого початку є не лише інструментом стратегічної освіти, але й дає можливість напрямкам підвищити свою гнучкість завдяки швидшому зворотному зв'язку від своїх спільнот і самих партнерів, водночас створюючи можливість для продовження розмов і взаємодії. Стратегічні комунікації та охоплення також можуть допомогти напрямкам змінити мислення[43].

Вплив як стратегічного плану, так і стратегії комунікації слід відстежувати та оцінювати, щоб переконатися, що вони приносять відповідні результати. Цього можна досягти як якісними, так і кількісними засобами. З якісної точки зору опитування мандрівників і жителів про задоволеність і сприйняття можуть виявити ставлення до подорожей і туризму на рівні дестинації. На кількісному рівні порівняння показників, у тому числі багатьох включених до цієї системи, може надати вимірювані дані для розуміння змін. А успіхом являє собою наявність основної групи, включно з представництвом груп зацікавлених сторін від уряду, бізнесу та місцевої громади, для контролю над планом, моніторингу прогресу та адаптації за потреби[43].

4. *Використання сучасних технологій.* Хоча прискорення розвитку цифрових технологій і пов'язані з цим інновації були характерною рисою кризи COVID-19, оцифрування є тенденцією протягом десятиліть. Незважаючи на те, що оцифрування не повинно використовуватися для заміни людської взаємодії, враховуючи складний характер сектору подорожей і туризму, його слід використовувати як засіб для збагачення досвіду мандрівника та підвищення комфортності життя в місті. Мандрівники різних поколінь все більше очікують досвіду без проблем, що робить інвестиції в цифрову інфраструктуру ключовими для довгострокової привабливості туристичних міст [43].

Міста в усьому світі повинні інвестувати, використовувати та інтегрувати цифрові рішення у свої пропозиції, щоб покращити досвід мандрівників, одночасно підвищуючи можливість вимірювання, завдяки технологіям, щоб краще керувати натовпами та туристичними потоками. Цифрові платформи, зокрема соціальні медіа, можна використовувати для підвищення обізнаності про дестинації і створювати підтримку для різноманітних ініціатив і заходів. Більше того, щоб підтримати просування напрямків, віртуальний туризм завдяки розробці віртуальних вражень допоміг містам викликати бажання подорожувати, тим самим збільшуючи продажі за допомогою цифрового маркетингу [43].

Технологія також може бути використана для полегшення надання більш стійких туристичних рішень, водночас надаючи важливі інструменти для вимірювання впливу, наприклад, шляхом збору даних про природу, дикую природу та роботу зі збереження навколишнього середовища. Тим не менш, щоб максимізувати використання технологій, дестинації разом із приватним сектором потребуватимуть вдосконалення цифрових навичок у місцевій громаді[43].

5. *Запровадження стратегічного планування.* Успішна інтеграція туризму в розвиток дестинацій вимагає ретельного планування та розгляду. Потрібно мати комплексний туристичний план та переконатися, що цілі та підхід до подорожей і туризму узгоджені та інтегровані в ширшу стратегію просування дестинацій, щоб успішно керувати їх майбутнім[43].

Можемо дійти до висновку, що дестинацію повинні оцінити: які її унікальні активи та ціннісні пропозиції приваблюють відвідувачів; зокрема, враховуючи її культуру, історію, гастрономію, спадщину, природні та культурні ресурси, а також інфраструктуру. Для дестинації також важливо враховувати, як його сприймають мандрівники. Крім своїх сильних сторін і потенціалу, напрямки повинні визначити свої обмеження та проблеми, визнаючи, що кожен пункт призначення відрізняється. Концепція готовності до дестинацій, викладена в цьому звіті, через її 75 показників та аналіз політики може бути використана країнами для підтримки цього розуміння; і, також, допомогти сформуванню або змініти бачення дестинацій для її стратегічного плану та амбіцій на майбутнє, а також її чітко визначених цілей[43].

Та останнім документом, який ми розглянемо буде *UNWTO Recommendation son Urban Tourism*, згідно якого головними рекомендаціями та пріоритетними стратегічними завданнями (рис. 16) розвитку глобальних туристичних міст є наступні:

Рисунок 16 – Пріоритетні стратегічні завдання для глобальних туристичних міст за UNWTO

Джерело: розроблено автором на основі [44]

1. Сприяти інтеграції туризму в більш широку міську програму шляхом реалізації наступних завдань та настанов [44]:

- 1) Туризм має бути повністю інтегрований у ширший порядок денний міста як засіб забезпечення його ефективного внеску в розвиток інклюзивних і стійких міст.
- 2) Міста повинні встановити моделі управління та механізми співпраці для міського туризму, які залучають адміністрацію туризму, а також інші відповідні сфери на всіх рівнях – національному, місцевому та регіональному, приватному секторі та місцевих громадах.
- 3) Туризм має бути включений до міських систем моніторингу та вимірювання, що забезпечує прийняття рішень, планування та управління на основі фактичних даних.
- 4) Туризм має бути частиною міської політики та стратегій для реалізації Нової міської програми та Цілей сталого розвитку.

2. *Сприяти сталим політикам і практикам у міському туризмі шляхом реалізації наступних завдань [44]:*

- 5) Міський туризм повинен сприяти сталим практикам для більш ефективного використання ресурсів і скорочення викидів і відходів у рамках циркулярної економіки.
- 6) Міста повинні впроваджувати концепцію розумних міських туристичних напрямків шляхом повної інтеграції таких основ у свою політику та стратегії: управління, інновації, технології, доступність та сталість у трьох сферах – соціальній, економічній та екологічній.
- 7) Міста повинні сприяти загальнодоступному міському туризму відповідно до Рекомендацій UNWTO щодо доступного туризму для всіх.
- 8) Міста повинні максимізувати використання великих даних і технологій для кращого планування, вимірювання та управління міським туризмом і сприяти прийняттю рішень на основі фактичних даних щодо ключових питань, таких як інфраструктура, пропускна здатність, житло, транспорт і мобільність, управління природними, культурними ресурсами та залучення громади до туризму.
- 9) Міста повинні розробляти інноваційні туристичні продукти та досвід, а також використовувати технології для диверсифікації туристичних потоків у часі та просторі, сприяти тривалому перебуванню та залучати сегменти відвідувачів, які краще сприяють їхньому довгостроковому баченню та стратегії.
- 10) Міста повинні розвивати вимірювання та моніторинг міського туризму, щоб забезпечити сталий розвиток напрямків у відповідний та своєчасний спосіб. У цьому відношенні мережа обсерваторій сталого туризму ЮНВТО може бути зразком для розгляду, оскільки вона забезпечує основу для систематичного, своєчасного та регулярного моніторингу використання ресурсів і кращого розуміння впливу туризму в дев'яти сферах – сезонність; працевлаштування; економічні вигоди; управління; місцеве задоволення; енергетичний менеджмент; водне господарство; управління стічними водами; та управління твердими побутовими відходами.

- 11) Стійкість міського туризму буде успішною лише в тому випадку, якщо буде прийнято всеосяжну довгострокову стратегію планування, яка базуватиметься на підході, що передбачає багато дій і участь багатьох зацікавлених сторін.

3. *Створювати міста для всіх: побудова міста як для громадян, так і для відвідувачів* шляхом реалізації наступних завдань [44]:

- 12) Міста повинні сприяти повній інтеграції місцевих громад у планування та управління туризмом.
- 13) Міста повинні сприяти включенню місцевих громад у туристичний ланцюжок створення вартості, забезпечуючи, щоб вигоди від туризму перетворювалися на створення багатства на основі громади, гідні робочі місця та соціальну інтеграцію, особливо для жінок, молоді та менш сприятливих груп.
- 14) Міста повинні сприяти внеску туризму у створення міст як просторів, що сприяють відродженню міст, культурному різноманіттю, міжкультурному діалогу, інноваціям, а також створенню та обміну знаннями.
- 15) Міста повинні розглядати туристів як «тимчасових мешканців» і забезпечувати, щоб туристична політика сприяла залученню відвідувачів і жителів цілісним і повністю інтегрованим способом.
- 16) Міста повинні комплексно планувати та управляти розвитком міста та міським туризмом як для мешканців, так і для відвідувачів.

Таким чином, за наведеним документом міжнародного рівня – UNWTO *Recommendations on Urban Tourism*, для подальшого сталого розвитку міст глобального значення у сферу туризму, ми повинні сприяти інтеграції туризму в більш широку міську програму; сприяти сталим політикам і практикам у міському туризмі; та створювати міста для всіх: будувати міста для громадян і відвідувачів.

На закінчення звернемося до безпеки та захищеності. Ці два фактори – вирішальні, та саме вони мають можливість визначати рівень успіху у галузі «туризм та подорожі» на території країни, а також на території окремого туристичного міста. Завдяки зазначеним підходам щодо оцінки безпеки та захищеності у туризмі глобального масштабу, створюється можливість зробити вимірювання ступеня нараження жителів, мандрівників та інших різноманітних ризиків та загроз. Окрім утворення бар'єрів для інвестицій у галузі туризму та подорожей, міста, у яких є високий рівень злочинності, насильницьких дій, епідеміологічних загроз відштовхують потенційних туристів, роблячи їх непривабливими [45].

Отже, комплексний інструмент по оцінці та вимірюванню всеосяжного спектра по безпековим ризикам та загрозам – це міжнародні інтерактивні платформи та рейтинги, котрі складаються з міжнародних організацій, беручи за основу загальноновизнані індекси, які свідчать про перевірене джерело даних. Крім цього, низка звітів міжнародних організацій (табл. 5) розкриває окремі проблемні питання щодо безпеки та захисту в міжнародному туризмі, які

доцільно використовувати при розробці стратегій та концепцій розвитку глобальних туристичних міст:

Таблиця 5 – Звіти міжнародних організацій у галузі туризму

Назва документу	Назва міжнародної організації	Рік видання
Tourist safety and security: practical measures for destinations	World Tourism Organization	1996
Global guidelines for safe & seamless traveler journey	World Travel and Tourism Council	2020
Tourism as a Driver of Peace	World Travel & Tourism Council	2016
Safe and seamless travel and improved traveler experience	The Organisation for Economic Co-operation and Development	2020
International Code for the Protection of Tourists	World Tourism Organization	2022
Adventure tourism. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Airports. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Attractions. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Aviation. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Car rental. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Convention centres, meetings & events. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Global guidelines for safe & seamless traveler journey	World Travel and Tourism Council	2020

Продовження табл. 5

Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Hospitality. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Insurance. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Outdoor shopping destinations / retail establishments. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Short term rental. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020
Tour operators. Leading global protocols for the new normal	World Travel and Tourism Council	2020

Джерело: розроблено автором на основі [46-63]

В результаті дослідження глобальних туристичних міст, рейтингових систем та пріоритетних завдань розвитку світових міст, сформуємо наступні висновки:

1. Визначення «місто» в етимологічному розумінні походить від латинського слова «civitas», яке має значення міста-держави. Завдяки цьому невдовзі утворилося інше слово – «цивілізація», котре мало визначення – «життя у місті».

Так, у сучасному світі галузь туризму – це творча та багатогранна діяльність, у якій місто являє собою туристичну дестинацію. Саме вона є основою для появи туристичного інтересу.

Міський туризм – це порівняно новий напрям у сфері туризму, попри те, що відвідування населених пунктів, з точки зору географії чи територіально-організаційного фактора – одна зі старовинних типів подорожей, котрі відомі ще за часів існування Стародавнього Риму та Греції.

Останніми роками, міста достатньо стрімко розвивалися. Сформувалися такі, які значною мірою впливають на рівень прогресу економіки всього світу. Вони отримали назву «глобальні міста». Засновником наведеного напрямку дослідження став британський дослідник П. Геддес. Він вперше застосував поняття «світове місто» у своїй праці «Еволюція міст» у 1915 році. Проте основи сьогоденних концепцій світового міста були утворені лише у 1965 році.

2. Можемо назвати наступні ознаки глобального міста, коли:

– воно стає центром управління та утворює політику світової економіки;

- таке місто виступає глобальним фінансовим центром, центром по спеціалізованих послугах (юридичні, рекламні і т. п.), котре більше ніж підприємство впливає на розвиток в економіці, і має провідні глобальні товарні ринки;

- в ньому розташовується індустрія розваг, яка може бути разом зі мистецтвом, модою, телебаченням, потужною медіаорганізацією та телекомунікаційною компанією міжнародного рівня;

- місто приваблює та розміщує штаб-квартиру транснаціональної корпорації, великої національної та іноземної компанії, а ще провідні неурядові та міжурядові організації.

Вчена О. Міхеєва виокремлює наступні основні види глобальних міст: альфа-місто являє собою світовий комунікаційно-сервісний центр із зоною обслуговування, яка налічує до 20 млн чоловік; бета-місто – це місто-шлюз, зі зоною обслуговування, яка має від 10 до 20 млн осіб; гамма-місто є периферійним, зі зоною обслуговування, яка містить до 5 млн осіб; дельта-місто має незначний ареал обслуговування.

А щодо територіального плану, то глобальні міста розподілилися незбалансовано. Вони утворили три ключові зони, які містять у собі наступні складові: Західноєвропейська; Північноамериканська та Азіатсько-Тихоокеанська.

Дослідник Кравченко К. О. вважає, що найавторитетнішими рейтингами у світі серед оцінки світових міст є: The Globalization and World Cities Research Network; The Global Cities Index; The Global City Competitiveness Index; The Economist Intelligence Unit та The Mercer Human Resource Consulting.

3. Відомо, що у рейтинговій системі Global Power City Index (GPCI) оцінюються та ранжуються глобальні міста дивлячись на їх «магнетизм» чи на всеосяжну здатність заохочувати населення світу, капітал і різні компанії. Наведений процес відбувається завдяки 6 вимірам: економіка; дослідження та розробки; культурна взаємодія; життєдіяльність; довкілля; доступність.

За допомогою Global Power City Index можемо побачити слабкі та сильні аспекти та навіть проблеми у світових міст, котрі завжди видозмінюються.

У наступному рейтингу – Top 100 City Destinations Index порівнюються 54 показників за 6 основними напрямками. Це робиться для одержання комплексної оцінки привабливості міст. За Euromonitor International враховують 6 ключових вимірів: економічну та ділову результативність; ефективність туризму; туристичну інфраструктуру; туристичну політику та привабливість; здоров'я та безпеку; стійкість.

Як зазначає Горіна Г. О.: «Кожна складова розраховується з кількох показників, які ілюструють та оцінюють міста за визначеними параметрами».

4. В умовах глобалізації сучасні глобальні міста зі всього світу привертають увагу міжнародних туристів. Світовим містам не тільки властиво постійне зростання щільності населення; збільшення кількості трудових кадрів, капіталів, активів та пасивів, а й покращення якості окремо визначених

категорій. Мова йде про різноманітні вимірювання, які були вже вищезазначені.

Після дослідження флуктуації систем рейтингування міст світу за Global Power City Index маємо те, що тільки Лондон, Нью-Йорк та Сінгапур залишилися незмінними.

На основі проведеного дослідження – порівняння комплексних рейтингів за 2012 р. та 2021 р. за Comprehensive Ranking Global Power City Index, отримуємо висновок, що усі світові міста покращили свої показники протягом 2012-2021 рр.

А після того, як ми розглянули комплексні бальні рейтинги світових міст за Global Power City Index 2012 та за Global Power City Index 2021 можемо зробити висновок, що глобальні міста мають переважно позитивну різницю впродовж наведених років у рейтингових системах та мають тільки позитивну динаміку змін у вимірюванні життєдіяльності.

5. На основі аналізу флуктуації рейтингів глобальних міст за City Destinations Rank, можемо сформулювати такий висновок, що тільки Гонконг протягом вищевикладених років не змінював своїх позицій.

А рейтинги Top 100 City Destinations Index за 2019 р. та Top 100 City Destinations Index за 2021 р. свідчать про те, що обрані глобальні міста усі окрім Нью-Йорку та Стамбулу зазнають позитивних змін з початку світової пандемії COVID-19.

По закінченню дослідження аналізу комплексного бального рейтингу глобальних міст за вимірюваннями Top 100 City Destinations Index 2021, здійснений аналіз дає змогу дійти до висновку, що обов'язково потрібно досліджувати систему рейтингування за комплексними бальними показниками, тому що провідні місця не підтверджують той факт, що світові міста мають високі характеристики у кожному вимірюванні.

6. Стає зрозуміло, що завдяки пріоритетним завданням:

- розробці координації запобігання пандемії та розвитку туризму;
- наданню активної підтримки зайнятості, пов'язаної з туризмом;
- змінюванні туристично інвестиційного середовища після пандемії;
- активному просуванню розумного будівництва; сприянню будівництву сучасних транспортних мереж у туристичних містах світу;
- постійному вдосконалюванню функцій комплексного обслуговування; побудові системи громадської безпеки;
- сприянню інноваціям у форматі туристичного бізнесу;
- сприянню розвитку традиційної культури світового туризму;
- створенню брендів світових туристичних міст;
- сприянню зеленому та низьковуглецевому розвитку міст;
- здійсненню співпраці для подальшого розвитку туристичних міст,

можна бути дуже добре розвинути глобальні туристичні міста.

7. На закінчення, за пулом рекомендацій із трьома ключовими міжнародними організаціями в галузі туризму: WTTC Agenda For the Future Development of World Tourism Cities, WTTC Destination 2030: Global Cities'

Readiness For Sustainable Tourism Growth, UNWTO Recommendations on Urban Tourism та сучасними рекомендаціями безпеки та захищеності у туристичних містах ми повинні:

- активно просувати розумне будівництво світових туристичних міст;
- постійно покращувати інтегровані сервісні функції світових туристичних міст;
- побудувати систему суспільної безпеки у світових туристичних містах;
- сприяти розвитку характерної культури у світовому туризмі;
- створювати бренди світових туристичних міст;
- сприяти зеленому та низьковуглецевому розвитку світових туристичних міст;
- здійснювати співпрацю для подальшого розвитку туристичних міст;
- повністю інтегрувати туризм у ширший порядок денний міста;
- встановити моделі управління та механізми співпраці для міського туризму, які залучають адміністрацію туризму;
- сприяти у містах загальнодоступному міському туризму відповідно до рекомендацій unwto щодо доступного туризму для всіх;
- у містах максимізувати використання великих даних і технологій для кращого планування, вимірювання та управління міським туризмом;
- розробляти у містах інноваційні туристичні продукти та досвід;
- пам'ятати, що стійкість міського туризму буде успішною лише в тому випадку, якщо буде прийнято всеосяжну довгострокову стратегію планування;
- посприяти інтеграції туризму в більш широку міську програму;
- сприяти сталим політикам і практикам у міському туризмі;
- створювати міста для всіх: побудова міста як для громадян, так і для відвідувачів.

І тільки тоді ми зможемо отримати відчутний результат завдяки ґрунтовним змінам у розвитку глобальних туристичних міст у міжнародному туризмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тихоненко Ю. М. Особливості і проблеми розвитку міжнародного туризму у контексті глобалізаційних процесів [Електронний ресурс] / Ю. М. Тихоненко, Т. В. Стромило. – 2019. – URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/3781/2/Матеріали%2010%20конференції%20ТОМ_2_2019.pdf#page=215. – 523 с.
2. Дяченко Л. А. Міжнародний туризм як одна із форм економічної інтеграції в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Л. А. Дяченко, Л. М. Садула. – 2020. – URL: https://chdtu.edu.ua/media/k2/attachments/Матеріали_XI_Міжнародної_науково-практичної_конференції_Том_1_2020.pdf. – 201 с.
3. Томчук О. В. Класифікація міст як інструмент вибору моделі управління людським потенціалом території [Електронний ресурс] / О. В. Томчук, В. С. Бойченко. – 2019. – URL: <http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1616/1/№4.pdf> – С. 96-112.
4. Ахновська І. О. Сутність та характерні риси корпоративного міста [Електронний ресурс] / І. О. Ахновська, Д. В. Ахновський. – 2022. – URL: http://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/14.pdf. – С. 99-104.
5. Худавердієва В. Розвиток міського туризму у найбільших історичних центрах світу [Електронний ресурс] / В. Худавердієва. – 2022. – URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/2022-308-26.pdf>. – С. 169-172.
6. Фастовець О. О. Міста як центри розвитку міського (урбан) туризму [Електронний ресурс] / О. О. Фастовець. – 2018. – URL: <https://reposit.unisport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2401/42%20Молодий%20вчений.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. – С. 167-170.
7. Мазур Т. М. Напрямки розвитку курортних містечок в зоні впливу великого міста [Електронний ресурс] / Т. М. Мазур, Є. І. Король. – 2020. – URL: <https://scholar.archive.org/work/rktl7g2yxbfulbw6kuvlkze5ey/access/wayback/http://mtp.knuba.edu.ua/article/download/221092/220984>. – С. 233-248.
8. Крупа І. Простір культури як ресурс туристичної дестинації [Електронний ресурс] / І. Крупа, Г. Вишнеvsька. – 2021. – URL: <https://sborniki.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/download/503/520>. – С. 94-98.
9. Іванишин В. В. Теоретико-методичні аспекти розвитку центрів сільського зеленого туризму [Електронний ресурс] / В. В. Іванишин, А. П. Печенюк. – 2019. – URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/15.pdf. – С. 88-95.
10. Complex Economic Activities Concentrate in Large Cities [Електронний ресурс] / [P. Balland, C. Jara-Figueroa, P. Sergio та ін.]. – 2020. – URL: <https://arxiv.org/pdf/1807.07887>. – 10 с.

11. Танцюра Ю. А. Проблематика визначення мегаполісів у глобальному економічному просторі [Електронний ресурс] / Ю. А. Танцюра. – 2018. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197267165.pdf>. – С. 102-105.
12. Ринейська Л. С. Глобальні міста як стратегічні центри міжнародного економічного розвитку [Електронний ресурс] / Людмила Сергіївна Ринейська. – 2018. – URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/4775/1/Ринейська%20ТЕЗИ%20МІСТО%20ПНТУ%202018.pdf>. – 3 с.
13. Шаульська Л. В. Метрополізація та глобальні міста як передумова розвитку людського потенціалу нової якості [Електронний ресурс] / Л. В. Шаульська, О. В. Томчук. – 2019. – URL: <http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1622/1/№10.pdf>. – 341 с.
14. Олійник О. М. Місто як центр соціокультурного розвитку: цивілізаційний підхід [Електронний ресурс] / Оксана Миколаївна Олійник. – 2021. – URL: https://books.google.cz/books?hl=uk&lr=&id=8WAtEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA73&dq=Місто+як+центр+соціокультурного+розвитку:+цивілізаційний+підхід&ots=x_XZ0GOneX&sig=Pd3aX1Xup2S0RJkHvY2cQ6hw_3Q&redir_esc=y#v=onepage&q=Місто%20як%20центр%20соціокультурного%20розвитку%3A%20цивілізаційний%20підхід&f=false. – С. 73-74.
15. Карашук О. Роль та значення світових міст в сучасності / Л. П. Чайка., О. Карашук – 2020. – С. 254-256.
16. Марена Т. В. Дослідження світових фінансових центрів: міждисциплінарний характер та дифузія наукових підходів [Електронний ресурс] / Т. В. Марена. – 2018. – URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3454/3126. – С. 37-40.
17. Паустовська Т. І. Міста-лідери як суб'єкти глобальної економіки [Електронний ресурс] / Т. І. Паустовська, А. В. Потапчук. – 2021. – URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/36_2021ua/22.pdf – С. 113-116.
18. Лойко В. В. Глобальні урбаністичні тенденції розвитку міст як окремих соціально-економічних систем [Електронний ресурс] / В. В. Лойко, Ю. М. Жукова, А. М. Сундук. – 2021. – URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37275/1/V_Loiko_Yu_Zhukova_A_Sunduk_P_Shvets_EtD_2021_9.pdf. – С. 10-18.
19. Котляр К. І. Місце глобальних міст в контексті формування нового світопорядку [Електронний ресурс] / К. І. Котляр, В. Ф. Кокорський. – 2020. – URL: <https://jait.donnu.edu.ua/article/view/9044/8999>. – С. 248-250.
20. Беянінова А. А. Глобальне місто як фактор розвитку територій [Електронний ресурс] / А. А. Беянінова, Л. О. Радіонова. – 2019. – URL: http://eprints.kname.edu.ua/54921/1/2019%20молод_вчен_Збірник%20тез.%20Кінцевий%20В-4-5.pdf. – С. 4-5.
21. Проскуріна М. О. Роль глобальних міст в інформаційній економіці [Електронний ресурс] / М. О. Проскуріна. – 2022. – URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/view/1126/1063>.

22. Саркісян Л. Тенденції розвитку глобальних міст у контексті екологічного напрямку [Електронний ресурс] / Л. Саркісян, М. Варламова. – 2020. – URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/download/1478/1469>. – С. 521-536.
23. Любчук В. В. Брендинг міста як чинник формування його іміджу [Електронний ресурс] / В. В. Любчук. – 2021. – URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2021/kviten_2021.pdf#page=222. – С. 222-226.
24. Кравченко К. О. Міста України у аспекті теорії світових міст [Електронний ресурс] / К. О. Кравченко. – 2021. – URL: <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Збірник-Регіон-2021-1.pdf#page=148>. – С. 148-152.
25. Нешева А. Д. Аналіз науково-методичних підходів до оцінювання сталості інфраструктури міста / А. Д. Нешева. – 2021. – С. 61-68.
26. Горіна Г.О., Борблік К.Е., Крижимінська Є.Г. Рейтинговий аналіз туристичних міст світу. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки. Кривий Ріг.2022. Вип. 1 (76). С. 88-95.
27. Global Power City Index 2012. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2012_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
28. Global Power City Index 2013. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2013_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
29. Global Power City Index 2014. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2014_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
30. Global Power City Index 2015. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2015_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
31. Global Power City Index 2016. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2016_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
32. Global Power City Index 2017. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2017_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
33. Global Power City Index 2018. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2018_en.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
34. Global Power City Index 2019. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2019_summary.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
35. Global Power City Index 2020. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2020_summary.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
36. Global Power City Index 2021. URL: https://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2021_summary.pdf(дата звернення: 01.11.2022 р.).
37. Top 100 City Destinations Ranking. London: Euromonitor International, 2015 (дата звернення: 12.11.2022 р.).
38. Top 100 City Destinations Ranking. London: Euromonitor International, 2017 (дата звернення: 12.11.2022 р.).
39. Top 100 City Destinations Ranking. London: Euromonitor International, 2018 (дата звернення: 12.11.2022 р.).

40. Top 100 City Destinations Ranking. London: Euromonitor International, 2019 (дата звернення: 12.11.2022 р.).
41. Top 100 City Destinations Ranking. London: Euromonitor International, 2021 (дата звернення: 12.11.2022 р.).
42. WTTCF Agenda For the Future Development of World Tourism Cities (2021-2030) (дата звернення: 16.11.2022 р.).
43. WTTC Destination 2030: Global Cities' Readiness For Sustainable Tourism Growth (дата звернення: 14.05.2023 р.).
44. UNWTO Recommendations on Urban Tourism (дата звернення: 14.05.2023 р.).
45. Gorina, G., Bohatyryova, G., Nikolaichuk, O., Romanykha, O.; Chernega, O., Bocharova, Yu. (Eds.) (2022). Assessing security and protection in global tourism. Challenges and paradigm of national and international security of the XXI century: economic and technogenic discourse. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 130-148. URL: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-59-6.ch7>
46. World Tourism Organization. Tourist safety and security: practical measures for destinations, 1996. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284401529>
47. World Travel and Tourism Council. Global guidelines for safe & seamless traveler journey, December 2020. URL: <http://surl.li/cdfbe>
48. World Travel & Tourism Council. Tourism as a Driver of Peace: Report Summary, May 2016. URL: <https://www.hospitalitynet.org/file/152006316.pdf>
49. The Organisation for Economic Co-operation and Development. Safe and seamless travel and improved traveller experience. URL: <http://surl.li/cdfbi>
50. World Tourism Organization (2022), International Code for the Protection of Tourists, UNWTO, Madrid, DOI. URL: <https://doi.org/10.18111/9789284423361>
51. World Travel and Tourism Council. Adventure tourism. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfba>
52. World Travel and Tourism Council. Airports. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfak>
53. World Travel and Tourism Council. Attractions. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfaq>
54. World Travel and Tourism Council. Aviation. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdezv>
55. World Travel and Tourism Council. Car rental. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfax>
56. World Travel and Tourism Council. Convention centres, meetings & events. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfao>
57. World Travel and Tourism Council. Global guidelines for safe & seamless traveler journey, December 2020. URL: <http://surl.li/cdfbe>
58. World Travel and Tourism Council. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdezq>
59. World Travel and Tourism Council. Hospitality. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfah>

60. World Travel and Tourism Council. Insurance. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfay>

61. World Travel and Tourism Council. Outdoor shopping destinations / retail establishments. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdezr>

62. World Travel and Tourism Council. Short term rental. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfas>

63. World Travel and Tourism Council. Tour operators. Leading global protocols for the new normal. URL: <http://surl.li/cdfam>